Lector: GHEORGHE ZABAFU
Tehnoredactor : FLORICA PREDA

Bun de tipar: 14.04.1983
Apărut: 1983
Coli da tipar: i

wffg^

Comanda nr. 30103
Combinatul poligtaiic „Casa Scînteii*f
Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti,
Republica Socialistă România

Anton Pann

Din năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea

Prefaţă, tabel cronologic şi aprecieri critice de
Henri Zalis

Editura Ion Creangă,
Bucureşti,. **1983**

Ediţie pentru şcolari, alcătuită în redacţie de Gh. Zarafu, pe baza textului ediţiei revăzute, îngrijită de **I. Fischer : Anton Pann — Pevestea vorbii,** Editura Minerva, **1975.**

TOLBA LUI ANTON PANN

Dacă am închipui tabloul acestor locuri de la Dunăre, cum se contura el după anul 1800 şi pînă spre 1840, atenţi la contrastul colorat de mentalităţi, cu zarafi şi calici, cu tîrgoveţi şi slugile lor, panduri şi breslaşi, cu boieri şi ţărani, cu copii şi bătrîni, cu moralişti expresivi, conformişti şi alte soiuri de personaje mai mult sau mai puţin pitoreşti — am vedea că ne întîmpină o lume foarte amestecată, triumfînd prin rîvna cu care se dăruieşte surprizelor şi încurcăturilor, dibuirilor şi disputelor. Poetul şi cronicarul ei se numeşte Anton Pann. Datorită inteligenţei native, el descinde în această lume ca un observator fin şi nemilos. Fiindu-i cîntăreţul nemijlocit, are calitatea de conştiinţă cea mai potrivită. Nu se confruntă cu sine, nu are nevoie să se aclimatizeze, este omul locului şi, cumva, datorită umorului, emanaţia firească a lumii pe care o întrupează. Şi ale cărei năravuri proaste vrea să le curme. Unii cercetători s-au obişnuit s-o claseze drept balcanică. în termeni etnografici, aşa şi este. În termeni istorici, lucrurile stau puţin mai complicat, Anton Pann neputînd fi redus la o singura dominantă.

S-a născut cînd veacul al XVIII-lea încerca să-şi afle o identitate iluministă. La Bucureşti, oraşul cu glodul mahalalelor lui compensează condiţia sa mijlocie cu plăcerile vieţii. Prin urbe trec convoaie de mărfuri, traiul de toate zilele cere perseverenţă, cum şi luciditate. Un autodidact ca Anton Pann, autodidact de geniu, căci

ajunge el însuşi să se exprime în diverse formule : culegător de cîntece, tipograf, compozitor şi meseriaş, ambiţionează să-şi depăşească profana condiţie pentru a deveni un artizan de tip enciclopedic. Vrea să dea noi înfăţişări celor mai variate subiecte. Vrea să şi amuze, şi exemplifică în versuri hazoase graiul popular şi fantezia anonimă. într-un spaţiu fabulos, Pann aduce cu sine farmecul unei fantezii vitale şi exuberante, anunţîndu-i pe Creangă şi pe I. L. Caragiale.

Munteanul Anton Pann propune pentru epoca lui (1796—1854) o foarte interesantă proiecţie a firii omeneşti. Vom afla de la el multe învăţături despre pizmă şi neomenie, negoţ şi depravare, beţie şi nerozie ; s-ar zice că el se înscrie ca un mare pictor al năravurilor, un fel de înţelept surprinzător, oricînd gata să comunice în manieră populară totul despre contemporanii săi. Dar, spre deosebire de un Vasile Aaron, alt moralist al vremii, el aduce în „pfoverburile" pe care le adună şi în vorbele de duh cu care îşi presară comentariile, o milenară înţelepciune. în acest sens Anton Pann este şi scriitor. *Povestea vorbii* (1847, 1853) sau *Nezdrăvăniile lui Nastratin Hogea* (1853) fiind, ca inedit şi suflu, două documente ale unei ample iscusinţe de povestitor captivant şi vesel.

Sigur că scrierile lui Anton Pann sună adesea anecdotic, bunul lui simţ cheamă la o conduită armonică, iar incriminările lui vizează muşcător deprinderi ridicole, slăbiciuni detestabile. într-un capitol (al optulea) din *Hristoitie sau Şcoala moralului* el recomandă banal : „Asemenea te păzeşte" / Să nu mănînci lăcomeşte, / Pripit, au cu grabă mare, / Ce cînd nu ai saturare". Este limpede că prima reacţie va fi să credem că poetul scrie manuale ale bunelor deprinderi uzuale. Nu e inexact. Doar că Anton Pann face mai mult, tinteşte mai departe : el nu suferă urîţenia fanariotă şi, ca spirit latin, îşi dă pe faţă dezideratul şi îngrijorarea. în tot ce spune se recunoaşte spi-

ritul adaptat scopului social al civilizării : „Cu ochii nu te abate / împrejur 1-alte bucate / Care-s la masă aduse / Şi-naintea altor puse. Este foarte fără minte / Să răpeşti, să iei mîneare, / Fără nici o ruşinare : / Or din poame ce vor pune Să alegi cele mai bune. / Ci gustu-ţi îndestulează / In partea cea despre tine, / C-aşa e cinstit şi bine".

Unitatea recomandărilor panneşti ne trimite spre acest obiectiv final : să aplanăm uimitorul contrapunct între ce înseamnă demnitate şi infatuare, în speranţa că, procedînd astfel, ne înscriem în mişcarea ascendentă a civilizaţiei. Spre această civilizaţie tinde — plin de superioară ambiţie — Anton Pann. A vorbi despre şotiile eroilor săi nu este niciodată suficient. Scriitorul a fost editor de texte şi profesor, dar să nu uităm că s-a angajat, în tradiţia paşoptistă, să fie şi luminător. Aşa cum îndemna programul *Daciei literare,* din 1840, a organizat, oricît de grele i-au fost condiţiile de viaţă, difuzarea tipăriturilor sale prin mai toate provinciile româneşti. Şi chiar cînd nu acoperea cheltuielile de drum, n-a încetat să creadă în climatul prielnic dezvoltării culturale, canalizîndu-şi întreaga energie în tot felul de investiţii ale spiritului constructiv : tipografii, culegeri de texte şi colportaj de texte, sprijin material acordat celor animaţi de „duhul naţional".

Ca şi Dinicu Golescu, mai înainte cu un deceniu, în acea peregrinare a spiritului valah prin Europa (vezi *Însemnare a călătoriei mele,* 1826), Anton Pann sădeşte în cititori cu *Povestea vorbii,* prin lungul şir de pilde, sentimentul că nimic nu e mai de preţ ca armonia interioară.

Buna potrivire între esenţă şi aparenţă — iată lecţia esenţială. La modul ironic poetul persiflează eterna nemulţumire a celor cu nobleţea împrumutată : „Ce mîn-căm nu ne hrăneşte, / Ce bem nu ne foloseşte, / Căldura

ne bolnăveşte, / Frigul cel mic ne răceşte, / Umbletul ne oboseşte, / Şederea ne[N] moleşeşte ; / Orcum neted nu ne vine ; / De orşice nu n-e bine".

Într-un frumos şi pilduitor portret pe care îl consacră acestui Esop modern, Tudor Vianu respinge caracterizarea lui Anton Pann drept folclorist. Nu s-a mulţumit să culeagă vorbe de duh. Ca filozof popular, el a visat la o vîrstă, limpede precizată, a atitudinilor clare. Temele lui de aici vin : din refuzul imprudenţei, al intoleranţei şi improvizaţiilor.

Cine trece cu dreaptă zăbavă prin *Noul Erotocrit* şi, cu osebire, prin fermecătoarele isprăvi intitulate *Nezdră-văniile lui Nastratin Hogea,* va afla în Anton Pann altceva decît un pierde-vară al cafenelei. Poveştile lui ţin loc de răspunsuri, însă formula morală are o limpezime sigură, fineţea şi dibăcia etică încrezătoare în chiar tălmăcirea ce capătă curs.

Iată, de exemplu, cum sub un enunţ simplu : „Pîine, la foame, udată / E cea mai dulce bucată", urmează sceneta şi încheierea cu bătaie lungă :

Nastratin *Hogea odată* pe *fiul său l-a-ntrebat*
Niscaiva zahăricale vreodată d-a mîncat.
Copilul său îi răspunse că n-a mîncat nicidecum.
Hogea îl întreabă iarăşi : — Dar ce mănînci tu acum ?
Pîine uscată cu apă. Hogea zise : — Aşadar,
Socoteşti tu c-ar fi în lume vrun alt mai dulce zahăr
Ca astă pîine uscată de o uzi şi o îmbuci,
Cu atîta gust şi foame cit şi-altui poftă-aduci ?

Duhul balcanic al operei sale patinate de timp va fi avut o rezonanţă bizantină. Este doar una din ipotezele, din situaţiile sub care îl cunoaştem. Aidoma unei scene pe care se perindă felurite apariţii, Anton Pann este cînd justiţiar, cînd mucalit, cînd naiv, cînd anacronic. ; Dar alegoriile lui sînt la fel de vii pe cît îi sînt şi măştile. Cum am arătat, fiecare în parte închipuie o po-

sibilă gramatică e greşelilor. Să ne oprim la *Din tocmeală neînţeleasă, / Bani dînd, rămîi fără casă ;* poetul face aluzie la tranzacţiile cu subtext esopic. Acest subtext este aidoma cuiului lui Pepelea ; dintr-un simplu cui i se trage bogatului amator de chilipiruri urmarea că pierde banii. Paguba îl sileşte să admită că s-a păcălit în vreme ce Nastratin se alege cu casa şi banii în numele dreptăţii. Gîndirea practică a lui Anton Pann, în versiunile sugestive ce-şi ţes sub ochii noştri hazul, are de partea ei o gravitate particulară. Ca în *Planul simigiului* care face tot soiul de socoteli ; uită de ele pînă la urmă şi îşi dă planul peste cap...

*

Cînd, citindu-1 pe Anton Pann, ajungem la încredinţarea că talentul său a făcut posibile atîtea întruchipări literare, de la Ion Creangă la Ion Barbu, nu ne mai miră defel simpatia cu care 1-a privit Eminescu numindu-1 „finul Pepelei, cel isteţ ca un proverb". Şi tot Mihai Eminescu, suprem elogiu, va afirma : „Anton Pann era un scriitor cu mai mult talent şi mai de spirit decît o sută dintre ofticoşii care fac astăzi «esprit» grin gazete".

Acest omagiu venit din partea geniului naţional recunoaşte în autorul *Povestei vorbii* un purtător de cuvînt al fondului popular românesc, al acelei vîne folclorice din care s-au îndestulat snoave, glume, maxime, anecdote, poveşti, fabule.

înaintaşul nu poate fi .lăsat, oricîte raţiuni sentimentale ar pleda pentru acest act comod, în zona unui simplism de confort glumeţ şi odihnitor. Scria el : „Pîn mahala la Izvor / Şi la Breslea în pridvor, / Dar mai mult şi mai vîrtos / Pe la Tabacii de jos, / Unde petrec la. vin bînd / Şi împreună cîntînd". Dar asemenea stihuri lăutăreşti sînt doar o parte din ceea ce cu tragere de inimă a dat la iveală mintosul Anton Pann. La o atentă, dreaptă privire, cîntecele de lume, şi în general toate textele lui,

denotă multă probitate şi exigenţă. Cum am arătat cu referire la păţaniile lui Nastratin Hogea, sînt necesare disocieri între ceea ce simplist s-a crezut a fi opera unei ingenuităţi, a unei naturale plăceri de a ironiza şi distra şi dorinţa discretă de a transmite învăţăminte, de a corecta, unele tare morale. Niciodată copilăros în sensul de îmţhiţitor de gogoşi, Anton Pann, cu tot didacticismul aparent, scrie o operă neîncetat stimulată de imperativul bunelor modele. în alt fel, acelaşi obiectiv este avansat de pasoptişti. Alături lor, Anton Pann, chiar dacă mai modest la ambiţii, nu rămîne mai puţin implicat în transformările societăţii româneşti,

în condiţiile efervescenţei culturale care îşi făcea loc în Ţările Române după pacea de la Adrianopol, Anton Pann sprijină cu scrisul său spiritul înnoitor. în scrierile lui circulă vîntul proaspăt al vorbelor pătrunse de finalizarea primenirilor :

Din vorbă în vorbă, vorba se deschide. Din vorbă în vorbă iese adevărul. Din vorbă se face fapta şi din faptă vorba. Cuvîntul e ca vîntul, nu se ajunge nici cu armăsarul, nici cu ogarul.

• Dar indiferent de circumstanţele concrete, vocaţia acestui mare educator nu e delectabilul, ci perfectibilul. Cînd ne apropiem de elogiul pe care îl face învăţăturii, ne dă o dată mai mult propriul său argument. Tînărul ce se angajează ucenic şi nu are răbdare să deprindă tainele profesiei primeşte lecţia meritată de la meşter : „La preare meserie e cîte un secret mic, / Care cine nu-1 învaţă., lucrul lui e de nimic ; / Mulţi numai văzînd cu ochii la un meşteşug lucrînd, / Nu se supun să-1 înveţe, în părerea lor zicînd : / „Asta este lucru lesne, în scurt timp l-am învăţat, / De ce să slujesc cu anii, să muncesc-ca un argat ?" / Dar la asemenea oameni ce s'e fac sin^ guri dibaci, 'Nu le dau nume de meşteri, ci le zic proşti

şi cîrpaci : / Că lucru lor totdeauna este ca de ucenic, Şi prin urmare şi preţul e decît la toţi mai mic".

În peisajul nostru literar din jurul anului 1850, pledoaria lui Anton Pann pentru omul care este stăpîn pe meseria lui, are darul să rezume un fel de a fi. Căci asemenea atîtor bucureşteni de duh, Anton Pann nu vrea să irosească nimic. Simplitatea şi înţelepciunea îi cer să-şi cîştige cu osteneală pîinea de toate zilele.

Dar dincolo de tribulaţiile biografice, dincolo de faptul că şi-a trăit existenţa ca operă şi opera drept formă de existenţă, Anton Pann s-a smuls anonimatului subliniind cu pana legende şi înscenînd ingenios un spectacol plin de miez moralizator.

Ştiind că folositorul şi plăcutul merg bine împreună, înţeleptul -a ştiut să le împletească mereu. Şi întocmai ca în *Povestea vorbii,* unde istorioarele au fiecare fabula lor (despre lenevie, prostie, minciună etc), înţelesul mai general, cel original şi valoros prin felul în care combate ideile greşite, devine o laudă a poporului român, popor asuprit adesea, totuşi în stare să se regăsească, superior asupritorilor săi, descoperindu-şi sieşi bucuria şi hotărî-rea cu care poartă în inimă certitudini fundamentale.

La Anton Pann toate acestea nu fac decît să-i verifice uimitoarele disponibilităţi, să evidenţieze că artistul a fost şi rămîne exponentul sufletului naţional, încrezător în lumina ce aparţine prezentului etern.

Va fi de văzut în joviala lui iscusinţă de a rezuma idei (ca în *Povestea vorbii),* un mare meşteşug de bun-simţ mintos, cu oroare de vorbe mari, trăgîndu-şi dintr-o cumpătare eontinuă puterea să ducă mai departe toţ' ce atestă arta eficace de filozof popular, mai presus de aerele distante şi rigide ale predicatorilor de ocazie. Cîteya exemple, intrate în vorbirea de toate zilele : „Scumpul mai mult păgubeşte şi leneşul mai mult aleargă" : „Mai bine trăieşte un sărac lipit decît un bogat zgîrcit" j „Fiece

nebun ştie să cîştige bani, dar nu ştie să-i păstreze. / Cine nu cruţă paraua, nici de galben nu-i e milă".

Ca şi în *Povestea vorbii, Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea* (1853) pendulează între znoavă şi parabolă, între glumă şi acel înţeles metamorfozat în „Istorie de sine stătătoare" : „Vezi bîrna din ochiul tău / şi nu vorbi pe alt de rău".

Ca şi la Nicolae Filimon, autorul *Ciocoilor vechi şi noi,* Pann ia din comedia umană tîlcul omenesc. Dar unde Nicolae Filimon exagerează, ca să declanşeze mecanismul ironiei corosive, Anton Pann se mulţumeşte volubil să amendeze răul.

La o lectură atentă, înrudirea cu strălucitul rafinament caragialesc din *Kir Ianulea, Abu-Hassan, La hanul lui Mînjoală* iese în relief. I. L. Caragiale a distilat ce fusese incipient la Anton Pann. Nu vom insista asupra devenirii acestui filon. Vom nota doar că la izvoarele sale, poate în verva şi vitalismul nastratinesc, balcanismul acestuia se lasă descifrat ca un prim model. Moralismul, oricum, porneşte din acele prime şarje încadrate de Anton Pann într-un dinamism nord-dunărean inepuizabil. Trimiterile la umanitatea dunăreană contribuie la iluminarea acelor valenţe, cărora miezul filozofic le-a asimilat bogăţia pentru ca, regenerînd-o succesiv, s-o recomande şi în conexiunea ei universală.

...Tolba lui Anton Pann numără, cum am văzut, felurite daruri şi destule săgeţi. Unele, bine ascuţite, şi-au atins ţinta. Tonic, gîlcevitor, ataşat datinilor şi setos de primeniri, Anton Pann este sortit unei largi audienţe ; ca orice artist policrom, are amplitudinea şi pregnanţa unui bun cultural. îi sîntem recunoscători pentru că a grăbit schimbările intervenite în societatea românească din prima jumătate a veacului trecut şi a declanşat valorificarea superioară a producţiilor folclorice.

Henri Zalis

ÎNVĂŢĂTURA DATA RAU SE SPARGE ÎN CAPUL TAU

Nastratin era un hogea (dascăl sau învăţător)
Care a rămas de basnu pînă astăzi tutulor,
Pentru că era din fire cam p-o, ureche, nezdrăvan,
Nu-1 găseşti însă în faptă să fi fost vreun, viclean ;
El şezînd odată-n şcoală, ce îi dete-n simplul gînd :
•— Ascultaţi, copii — le zise (cu-ntîmplare strănutînd) —
Să ştiţi d-astăzi înainte că eu cînd voi strănuta,
Toţi bătînd îndată-n palme să-mi ziceţi hair-ola [i] 1

Cu-ntîmplare dar odată găleata în puţ căzînd
Şi cu ce să scoată apă pentru şcoală neavînd,
Hogea porunci îndată ca din toţi ai săi şcolari
Să se lase-n puţ s-o scoată vreunul din cei **mai mari** ;
Merg şcolarii toţi în grabă, pe lîngă puţ se adun,
Dar privind ş-adînc vazîndu-1, n-a vrut să intre nici un.

Deci văzînd că coraj n-are nici unul din cîţi era,
Hotărî-n cele din urmă el într-însul a intra ;
Ş-aşa dezbrăcat de toate, cu capul gol şi desculţ,
Legat cu un ştreang de mijloc, şcolarii-1 lăsară-n **puţ** j
După ce găsi găleata şi după ce o legă,
Către şcolari dete gură şi să-1 tragă le strigă ;
Ei pornind cu toţi dodată să-1 tragă în sus de jos
Şi tocma cam pe la gura puţului cînd fu el scos,

[1] Să fie de bine. (n. a.)

Razele luminii-ndată îl gîdilară în nas
Şi începu să strănute una-ntr-alta-n acel ceas ;
Ei cum aud că strănută aminte-n grab ş-au adus
De porunca lui cea dată (după cum am spus mai sus)
Şi cu toţii deodată funia din mîini lăsînd,
începur-a bate-n palme şi „hair-ola !" strigînd.
Bietul Hogea cade-ndată ca un dovleac jos trîntit
Pînă-n fund, îşi sparse capul, de pereţi fiind lovit.
După ce ieşi în urmă d-acei nerozi copii tras,
Jupuit ca vai de dînsul, la picioare, mîini şi nas,
Zise : — Nu e vina voastră, ci-a mea, că n-am judecat,
Ş-astfel de cinste neroadă ca să-mi daţi v-am învăţat,
Care-n cele după urmă din pricina-i ajunsei
Cu picioare, mîini belite şi cu cap spart m-alesei.

PlINE, LA FOAME, UDATA E CEA MAI DULCE BUCATA

Nastratin Hogea odată pe fiul său 1-a-ntrebat
Niscaiva zaharicale vreodată d-a mîncat.
Copilul său îi răspunse că n-a mîncat nicidecum.
Hogea îl întrebă iarăşi : — Dar ce mănînci tu acum ?
— Pîine uscată cu apă. Hogea zise : — Aşadar,
Socoteşti tu c-ar fi-n lume vrun alt mai dulce **zahăr**
Ca astă pîine uscată ce o uzi şi o îmbuci,
Cu atîta gust şi foame cît ş-altui poftă aduci ?

CIND SE GĂTEŞTE ÎN LATURI, NUMAI DIN MIROS TE SATURI

Nastratin Hogea-ntr-o seară la fereastră cum şedea îşi lungea nasul aiurea, p-alţii fără a-i vedea ; Trecînd unui din prieteni : — Ce miroşi ? 1-a întrebat. — Vecinul meu — el răspunse — găteşte scumpe mîncări, Şi de-al lor miros mă satur, trăgîndu-1 cu gust prin nări.

GRIJILE-S LA CREDITORI MAI MULT DECÎT LA DATORI

Unul, întîlnind pe Hogea, s-a oprit a-1 întreba . De ş-a plătit datoria. Iar el îi răspunse : — Ba !
— Dar ce umbli fără grijă, cînd te ştii că eşti dator ?
— Grija — zise el — s-o poarte cel ce este creditor.

CIND CERI ŞI NU TI SE TRECE, TE-NTORCI CU INIMA RECE

într-o zi viind la Hogea un prieten i-a cerut
Să-i dea frînghia de rufe, numai pentru un minut ;
— De n-aş avea, Hoge zise, vreo trebuinţă de ea,
Ţ-aş fi zis cu toată voia : poftim, frate, de o ia ;
Dar am să întinz pe dînsa, să usuc nişte pospai[1].
— Nu-mi spui — acela răspunse — că nu vei să mi-o dai ?

[1] Făină.

— Bine vezi tu — Hogea zise — că e vorba cam aci Şi mai mult nu e de lipsă sa stau a ţ-o tălmăci.

DACA N-AI SA MERGI CALARE
JVU UMBLA LA-MPRUMUTARE

Unul a venit odată ş-îndrăznind ca un vecin A cerut să-i dea măgarul pentru un ceas Nastratin ; El răspunse, zicînd : — Frate, bucuros ţi l-aş fi dat, Dar nu-1 am acasă astăzi : altui l-am împrumutat. Măgarul din grajd dodată a răcnit într-acel ceas. ■— Spui că nu-i — zise vecinul — şi na, iaca al său glas ! Iar Nastratin îi răspunse : — Ce ? tu nu crezi ce-ţi spui eu ? Mai mult crezi tu pe măgarul decît chiar cuvîntul meu ?

CASCA OCHII LA TOCMEALA
IAR NU DUPĂ CE TE-NŞALA

Murind lui Nastratin Hogea măgarul ce îl avea,
Socoti cum să mai scoată din paguba sa ceva ;
Şi aşa tăind cu el capul măgarului celui mort,
L-a-nfăşurat pe deasupra binişor cu nişte tort ;
Apoi cu acest ghem mare în piaţ' să-1 vînzâ mergînd,
Se puse şi el cu dînsul cu alţi vînzători în rînd ;
Stînd aci, veni îndată un ovrei cumpărător,
Carele de chilipire era-n'piaţ' precupitor ;
In vreo cîteva cuvinte învoindu-se din preţ,
Ii zise cumpărătorul (văzîndu-1 prea greuleţ)-:
— Dar ce are ghemu-ntr-însul, de vine greu la cîntar ?
Nastratin Hogea răspunse : — Iaca un cap de măgar !

Dacă-1 mai întrebă încă şi-îi răspunse tot la fel, Socoti cumpărătorul că îl face prost pe el. Şi scoţînd îi dete-n mînă banii cit i s-a căzut, Care Nastratin luîndu-i, se făcu grab nevăzut. Pe cumpărătorul însă cugetele nu-1 lăsa, S-apucă, desfăcu ghemul cum a mers la casa sa, Şi abia găsi pe dînsul numai o oca de tort, Iar celelalte ocale capul măgarului mort.

„Mai mare daraua
Fu decît ocaua." Ce să facă ? ! Pleacă iute să-1 caute necăjit, Dar Hogea, cum luă banii, la casa sa a fugit ; El însă tot căutîndu^i prin piaţ' de a-1 mai vedea, Abia la o săptămînă putu cu el ochi să dea, Şi puind mîna pe dînsul, judecăţii-n grab 1-a dat, Arătînd cu jeluire cum şi ce fel 1-a-nşelat. Fiind dar Nastratin Hogea la judecată adus, El totodată de faţă şi dovezile ş-a pus, Cum că i-a spus adevărul, că e un cap de măgar, Cînd i-a făcut întrebare de ce e greu la cîntar. Judecata pe temeiul dovezilor drept dînd dar, Cumpărătorul rămase cu capul cel de măgar.

UN NEBUN FĂGĂDUIEŞTE ŞI-NŢELEPTUL S-AMAGEŞTE

lntr-o zi, Nastratin Hogea, ceartă c-un vecin avînd, Fuse tras la judecată, pentru dînsul jalbă dînd ; Nastratin plecînd să meargă spre a se înfăţişa, Băgă-n sîn un pietroi mare şi se~tifăţişă aşa ; Cînd pîrîtorul de dînsul spunea cîte îi plăcea, Nastratin pe taină sînul îşi arăta şi tăcea.

Judeçătorul văzîndu-1 că îşi bătea sinul plin,
Toată dreptatea o dete în partea lui Nastratin
.
După ce jeluitorul fu d-aci afară dat,
Zise lui Nastratin Hogea : — Scoate ce mi-ai arătat ;
El scoţînd îndată piatra, o puse cu cinste jos
Şi se trase la o parte, cu chip prea politicos.
— Dar ce este asta ? zise judecătorul bătrîn j-
.— Este darul, el răspunse, ce ţi-1 arătam în sin.

HAINA MAI MULT E PRIVITA DECIT PERSOANA CINSTITA

Nastratin Hogea odată fiind la nuntă chemat,
Se duse în haine simple, ca sărac biet îmbrăcat ;
Nuntaşii astfel văzîndu-1 nici în seamă nu-1 băga,
Ci pe cei cu haine scumpe să trateze alerga ;
Şi după ce aşezară la masă pe toţi frumos,
îl puseră şi pe dînsul în colţul mesii de jos.
Nastratin văzînd aceasta, se sculâ-n grab alergă,
Şi la un al său prieten să-i de-a hainele-1 rugă ;
Dîndu-i hainele acela, se-mbrăcă galant pe loc,
Puse şi-o blană asupră-şi, cu postav roşu de foc,
Şi aşa mergînd el iarăşi la nunta ce-a fost chemat,
Cum îl văzură nuntaşii, cu cinste 1-a-ntîmpinat :
— Poftim, poftim, Hogea-efe?idi *, către dînsul **toţi** zicînd,

L-a pus tocma-n fruntea mesii, fiecare loc făcînd.
El dacă şezu la masă ş-a-ntins mîneca în vas,
Zicînd : — Poftim, poftim, blană, mănîncă ce e mai gras !
îl întrebară nuntaşii : — Hogea-efendi / zicînd,
Pentru ce o faci aceasta, ş-întingi mîneca, mîncind ?

[1] Domnule (te.)

•— Pentru că, el le răspunde, eu întîi cînd am venit,
Cu hainele cele proaste, nimenea nu m-a cinstit,
Şi cînd v-am dat bună ziua, abia mi-a zis : „Mulţămim",
Iar cum venii cu acestea, toţi mi-au zis : „Poftim, poftim !"
De aceea si eu blana să mănînce o poftesc,
Că văz toţi privesc la haine si persoana n-o cinstesc.

OMUL NU POATE SA FACĂ UN LUCRU LA TOŢI SĂ PLACĂ

Hogea s-apucă odată ca să-şi facă un cuptor, Pe nevasta sa-mprejuru-i avînd-o de ajutor ; După ce-1 isprăvi însă, după cum lui i-a plăcut, Veni un vecin şi-i zise că nu e bine făcut, Pentru că 1-a-ntors cu gura către vîntul de apus, Ci era să fie bine spre miazăzi să-1 fi pus ; Altul viind zise iară : — Hogea, ce bine făceai Către răsărit cu gura cuptorul de-1 întorceai ; Altul iar îi zise : — Hogea, eu în locu-ţi de eram, Cop torul spre miazănoapte cu gura lui îl puneam. Văzînd Hogea că la nimeni lucrul lui nu i-a plăcut, îl strică ş-apucînd iarăşi, pe rotile 1-a făcut ; Dup-aceea din prieteni în vreun fel de îi zicea, El se apuca îndată ş-într-acolo-1 întorcea. Şi aşa Nastratin Hogea cu coptorul învîrtit, Al fiecăruia gustul şi plăcerea i-a-mplinit Zicînd : — Cîtă osteneală pentr-un cuptor avui **eu,** Ca să-1 fac pe gustul lumii, iar nu după plăcul **meu;**

CINE FURA AZI O CEAPA MÎINE FURA ŞI O IAPA DAR OR IN TEMNIŢA PLÎNGE, OR PICIOARELE ÎŞI FRÎNGE

Nastratin Hogea-ntr-o vreme nici un cîştig
neavînd Şi în cea mai de pre urmă sărăcie
ajungînd Hotărî să fure ceapă de la un al său
vecin Ce avea destulă-n casă şi nu da la vrun
strein. Dar văzînd Nastratin Hogea că el uşa
o-ncuia, Plan făcu pe coş să intre noaptea şi
ceva să ia. Deci suindu-se pe casă şi privind pe
coş în jos, Se ivi-n el umbra lunii în chip de
stîlp luminos, Şi lăsîndu-se la vale p-acea
umbră, amăgit, Deodată fără veste se pomeni
jos trîntit, Rămîind ca vai de dînsul cu piciorul
rupt în loc, Avînd mică norocire că n-a fost în
vatră foc. Deşteptîndu-se vecinul, de bufnirea-i
cînd căzu, Se sculă totdeodată, nici o clipă nu
şezu, Strigă, cere la nevastă lumînarea-n grab
să-i dea, Mai curînd să prindă hoţul, şi cine e
a-1 vedea. Iar Hogea zise : — Vecine ! atît să
nu te grăbeşti, Că ce am păţit, şi mîine tot
aicea mă găseşti.

TE PĂZEŞTE SA NU SUPERI
P-ALTUL ÎNTRE PROŞTI SA-L NUMERI

tfastratin Hogea-ntr-o vreme nouă măgari
dobîndind
Şi într-o zi toţi aceştia la păşune scoşi fiind
S-a dus seara ca să-i strîngă de pe cîmp unde era
Şi de sînt toţi vrînd să vază, începu a-i
număra.
Ieşind dar la număr tocma, pe unul încalecă,
Luă pe toţi după urmă şi la casa lui plecă.
Cînd mergea pe cale însă stătu iar a-i număra,

Şi văzu că înaintea-i numai opt măgari era ;
Se uită se miră singur cu unul ce s-a făcut,
Şi văzînd o groap-adîncă pe unde a fost trecut»
Gîndi că poate într-însa unul din ei a căzut,
Cînd a privit el cu ochii aiurea şi n-a văzut ;
Descăleca şi să duse în groapă a se uita,
Dar ce să vadă într-însa, cînd degeaba căuta ?
Se-ntoarce ş-începe iarăşi măgarii a-şi număra,
Şi văzîndu-i că sînt nouă, începu a fluiera ;
Iar încalecă pe unul, şi pînă-ntr-un loc mergînd,
Să-i mai numere o dată iarăşi îi veni în gînd.
Şi văzînd că şi acuma iar la număr opt era
(Că el pe cel de supt dînsul nicidecum **nu-1 număra)**
Stînd : — Ciudat lucru ! el zise — or ochii mei sînt stricaţi,
Or că eu nu poci să-i număr, cum merg ei amestecaţi J
Şi descălecînd îi puse cîte unu-unu-n rînd
Şi pe fiecare mîna puind el şi numărînd,
Ieşiră măgarii tocma noauă, după cum au fost,
S-încălecă iar pe unul, făcîndu-se singur prost.
Plecînd însă cu-ndoială, nu se putu stîmpăra
După ce puţin mai merse, iar stătu a-i număra,
Şi măgarul de supt dînsul nenumărînd iar aşa,
Tot opt ca şi pîn-acuma, ceilalţi la număr ieşea.
într-acest timp, trecînd unul, i-a zis : — **Nu te supăra,**
Fă bine şi te opreşte măgarii a-mi număra !
Ca să văz şi tu ca mine tot aşa lipsă îi scoţi,
Or că mie mi se pare că nu sînt la număr toţi.
începu omul acela măgarii a-i număra,
Arătînd întîi cu mîna de supt el care era.
Hogea îi zise (văzîndu-1 că începe de la el) :
— Dar ce ! mă pui şi pe mine' în rînd, omule **mişel** î
Şi necăjit de aceasta, acasă cu ei s-a dus
Şi aci iar cu nevasta ca să-i numere s-a pus.

MULŢI SÎNT PROŞTI CARE LE PLACE P-ALŢII-N SOBOR SA ÎMPACE

Nastratin Hogea
odată Măgarul din
grajd scăpînd Plecă
cu traista-ncărcată Ca
să-1 caute-ntrebînd :

Ş-întîlnind pe
oarecine Din
săteni 1-a
întrebat :
— N-ai văzut cumva,
vecine,
Pe măgarul meu prin
sat ?

•— Ba l-am văzut, el zise, Colea ca jude şezînd, Şi la vite-n holde prinse Judeca, ispas făcînd.

Hogea zise cu mirare :
— Jude-n sat măgarul
meu ? ! Zise acel la plecare :
— Da, da ceea ce-ţi spui eu.

Hogea necăjit
se duse In cel
mai repede pas,
In pragul uşii se
puse Unde se
făcea ispas,

Şi traista după ce-
ntinse Cu în jos a
o pleca,
— Tpru, tpru, tpru ! din
buze zise
Către cei ce judeca.

Toţi rîseră de
această, Numai
unul, cum şedea,
Viind, se plecă la
traistă, Că ce e-n
ea a vedea ;

Iar Hogea traista-
ncărcată După gîtu-i
aruncînd începu
totdeodată Ca să-1
judece zicînd :

— Treburile-mi stau
acasă Şi tu aici în
sobor Poftişi tocmai
cînd îmi pasă Să te
faci judecător.

CUI II PLACE LINIŞTIRE SA-ŞI FACĂ ÎMPREJMUIRE

Nastratin Hogea-ntr-o iarnă lemne de foc
neavînd îşi arse dimprejur gardul, numai
porţile lăsînd ; Şi văzînd el că vecinii ş-alţii p-
aicea trecea, Intrînd sau ieşind din curte-ai, şi
venea şi se ducea, Supărîndu-se de-aceasta
ieşind striga către toţi Că fiecare să intre
şi să iasă tot pe porţi.

INTR-ACEASTA LUME ORICE
D-UNDE VINE SE ÎNTOARCE

Nastratin Hogea-n grădină crastaveţi mai mulţi
făcînd
Şi dintr-înşii pe parale unui-altuia vînzînd,
Cu banii strînşi merse-ndată ş-îşi cumpără un
măgar,
Gata, la cap un căpăstru şi în spate cu samar ;
îl lău, merse-n pădure, tăie lemne,-l încarcă,
Ş-încet-încet după dînsul către casa lui
plecă ;
Cînd sosi la un rîu mare şi să-1 treacă trebuind,
L-a dat alături cu puntea, Hogea căpăstrul ţiind;

Măgarul din întîmplare în apă se-mpiedecă
Şi neputînd să se scoale, s-afundă şi se-
necă ; Nastratin Hogea lăsîndu-1 fără a se
turbura, Zise : Cum să vede treaba, ursita
asta-ţi era, Unde era crastaveţii în apă a se-
nnăcri Pe tine-n locul acelor rîul te
acoperi ; Aşadar or crastaveţii, or banii din
ei luaţi jBînt ursiţi, precum se vede,-n apă a
fi înecaţi.

PtNA LA ANUL, OR MĂGARUL, OR SAMARUL

Intr-o zi Nastratin Hogea pe o uliţă trecînd
Şi pe poartă-n curtea unui bogat ochii
aruncînd
Se opri ca să privească la un lucru foarte rar.
Adică la-mpodobirea a unui mînz de măgar,
Carele avea căpăstru peste tot cu fir lucrat
Şi pe ciucuri împrejuru-i mărgăritar
înşirat,
Un cioltar cu flori de aur pe spatele lui întins
Şi drept chingă peste dînsul cu cordon de
fir încins,
Pus pe o saltea luxoasă, ş-alături pernă de puf,
Ş-un rob cu apărătoare răcorindu-1 de
zăduf ;
Iar bogatul, de departe, în pridvorul său
şezînd,
îl privea-n mare plăcere, dintr-un ciubuc
lung fumînd.

Nastratin văzînd aceasta, fără a întîrzia, Se
apropie de dînsul ş-începu a-1 mîngîia ;
Bunioară ca copilul cînd vedea vrun mieluşel
Merge, îl îmbrăţişează ş-îl sărută
frumuşel. Bogatul vesel privindu-1, cînd îl
mîngîia mereu, întrebă : — Dar or îţi place cum
e măgăruşul meu ? — De minune ! el
răspunse, este vrednic d-a-1 iubi. Şi alt nici
un cusur n-are, decît nu poate vorbi.

,— Ce f-sl ? bogatul îi zise, poate vorbi un măgar 7
- Cum nu ? — Hoge îi răspunse — numai să mi-1 dai
şcolar,

Şi într-un an ţi—1 fac ritor, or în ce limbă vei vrea.
— Ba nu voi — bogatul zise — că-1 procopseşti aşa prea,
E destul ca să vorbească limba care o ştiu eu,
Şi vreo patru limbi streine, ca să-1 fac tîlmaciul meu.
— Aşadar, îi zise Hogea, trebuie să ne tocmim,
Insă să mi-1 dai acasă, că-n alt chip nu ne-nvoim.
— Bine ! — îi zise bogatul — cum ştii tu, aşa să faci, Numai despre plată spune-mi cu cîţi galbeni te împaci.
— Să-mi dai — Nastratin îi zise — o sută de-mpărăteşti, Răspunzîndu-mi înainte jumătatea din aceşti ;
Iar jumătatea ceilaltă să mi-o dai la şase luni, Cînd şi examen voi facă, între cîţi vei să aduni, Ca să vază fiecare că nu dai bani în zadar, Ci pentru o-nvăţătură aşa auzită rar.

Bogatul de vorba Hogii atît de mult s-a-ncîntat,
încît scoase banii-ndată şi jumătate i-a dat,
Poruncind şi pe şcolarul să-1 aibă în casa sa,
Nu cumva la ne-ngrijire vreodată a-1 lăsa :
Pe salteaua lui să-1 culce şi pe perna cea de puf,
Cum şi după prînz cînd doarme să-1 apere de zăduf J
Că el pe fiece lună îi va trimite mertic
Cu toată îndestularea, să nu-i lipsească nimic.
După ce aceste toate s-au făcut ca prin înscris
Şi pe şcolarul cu Hogea împreună 1-a trimis,
Femeia Hogii, cu masa care sta ş-îl aştepta,
Şi din cînd în cînd pe poartă ca să vie se uita,
Văzîndu-1 cu măgăruşul cel împodobit intrînd,
Se mira ce o să fie, pricina necunoscînd.
— Dar ce e asta, bărbate ! îl întrebă ea pe loc.
El arătă acei galbeni, ca jăratecul de foc,
Ş-îi spuse cu amăruntul cum şi ce fel 1-a tocmit,

Cum şi jumătate banii-nainte i-a primit.
— Dar or ţ-ai ieşit din fire ? zise ea, la el privind.
Unde ai văzut în lume vreodată măgar vorbind ?
Or te-ai apucat acuma pe oameni să amăgeşti
Şi la bătrîneţe tocma belele să pătimeşti ?
— Fii pe pace, el îi "zise, n-avea nici o grije tu,
Că tocma acuma ceasul norocului îmi bătu".
E o vorbă : „Pîn' la anul cîte căciuli nu rămîn într-această-ntinsă lume pustii şi fără stăpîn !" Asemenea pîn-atuncea or să-ntîmplă de mor eu, Or cumva să bolnăveşte şi moare şcolarul meu. Cu asemenea cuvinte şi cu alte, Nastratin îşi mai împacă nevasta şi se linişti puţin...

/ PROVERBURI ADICĂ ZICALE SAU POVESTEA VORBII

De prin lume adunate Şi iarăşi la lume date

DESPRE CUSURURI SAU URÎCIUNI

Aideţi să vorbim
degeaba, Că tot n-avem
nici o treabă.
Fiindcă Gura
nu cere chirie,
Poate vorbi orce
fie.
De multe ori însă
.Vorba, din vorbă în
vorbă Au ajuns şi te
cociorbă *.
Ş-atunci vine
proverbul : Vorba pe
unde a ieşit Mai bine să
fi tusit.
De aceea Cînd vei
să vorbeşti, la gură Să
aibi lacăt şi măsură.
Adică : Vezi bîrna
din ochiul tău Şi nu
vorbi p-alt de rău.
Spre pildă : Cînd
vei vorbi de mucos,
Nici tu să fii
urduros.
Că nu e mai urît cînd
cineva Face pe frumos că e
ponevos Şi pe cel urît că e
aurit.
Altul iar
Trînteşte cuvîntul
tronc, Ca cloşca
cînd face clone.

Vătrai de lemn.

Şi se pomeneşte vorbind J Frumoasă nor dobîndişi, Dar se uită cam piezişş.

Şi că După ce e neagră, o cheamă şi Naagă ; După ce e mută, apoi e şi slută.

Sau Urît meşter a croit-o, Rău ciocan a ciocănit-o.

Sau Bun ciocan te-a ciocănit, Că frumos te-a potrivit.

Şi Urît tată a avut, Să-i semene 1-a făcut.

Sau Fă-mă, tată, ca să-ţi seamăn Ca frate cu frate geamăn.

Dar însă A semănat crastaveţi Şi au răsărit scaieţi.

Sau că Tata avea armăsar, Dar el a ieşit măgar.

Şi aşa, Cu vorbe îmbolditoare D atinge unde-1 doare.

De aceea niciodată Chelului despre chilie Să nu-i spui vreo istorie.

Şi Cu pleşuvul cînd vorbeşti Tivgă[1] să nu pomeneşti

[1] Fructul unui fel de dovleac, care, golit şi uscat, serveşte vas pentru lichide, grăunţe etc.

Şi nici Să nu rîzi de măgar cumva, Că poate îl încaleci GÎndva.
Totdauna Gura care e-mputită Altui e nesuferită,
Că dacă Mie-mi miroase a floare, Dar altuia a putoare.
Şi în scurt, Noi rîdem de unul-doi Şi patruzeci rîd de noi.
Pentru că Nu este răsur [1] să n-aibă cusur.

POVESTEA VORBII

Primăvară,-ntîia oară rozele cînd înfloresc,
C-un fir merse la-mpăratul grădinaru-mpărătesc,
Care cu plăcere multă-n mîna sa cum 1-a luat,
Totodată fără veste la un deget 1-a-nţepat
Şi întîia sa plăcere ce asupra-i o avea
I s-a-ntors în supărare, cu acel gust n-o privea ;
Cum şi către grădinarul zisa : — Iacă un cusur
Care n-ar fi cuviinţă ca să-1 aibă un răsur ;
Tu cam te pricepi la multe maeştrii grădinăreşti,
Ş-astă roză ghimpi să n-aibă n-ai putea s-o altuieşti 7
— Ba să poate, împărate, — grădinarul a răspuns
— Şi grădinăria are cîte un secret ascuns.
— Nu ştiu, — împăratul zise — asta este treaba ta, Fă-1 ca să-i lipsească ghimpii şi un dar vei căpăta.

[1] Măceş.

Grădinarul dar să duse, puse-ndată, altui,
Să se prinză şi să crească îndestul se nevoi ;
în sfîrşit el cu secretu-i a văzut c-a izbutit
Şi mergînd la împăratul duse un fir înflorit ;
Care-n mîna sa luîndu-1, foarte bine i-a părut
C-a putut să-1 altuiască după cum a fost cerut,
Dar la nas cînd îl duse, zise către grădinar :
— Ce fel ? Acum văz că n-are cel mai mic miros măcar !
Grădinarul îi răspunse : — împărate, să trăieşti,
Orce lucru firea-şi schimbă cînd vei sta să-1 altuieşti,
Şi nimic iar nu se poate ca să n-aibă vrun cusur,
Arburi, plante, flori şi oameni, astfel şi acest răsur,
Care or ca-ntîi să-nghimpe şi să fie cu miros,
Or nici un miros să n-aibă şi să fie neghimpos.

Fiecare poartă cîte un răvaş în spate.
Pe al altuia îl vede şi pe al său nu-1 vede.
Fiecare să ţine mai cuminte decît altul.
Fiecăruia i se pare că copilul său e mai frumos, d-ar fi cît de urî ci os.

Şi Ce e frumos poartă şi ponos. Fiecare trage spuză pe turta lui. Lesne a judeca pe altul.

Că Nu te pricepi să împărţi un pai la doi boi.

Şi că
Cu ce dascăl lăcuieşte
Aşa carte-alcătuieşte.

POVESTEA VORBII

Doi precupeţi tineri se-ntovărăşiră
Şi după negoţu-şi prin ţară ieşiră.
Colindînd prin sate în lunga lor cale,
Odată-nserară la un sat p-o vale,
Şi să miio noapte au tras împreună
La o casă care le-au părut mai bună,
Unde-n bătătură le ieşi-nainte
Un bătrîn de treabă şi foarte de cinste.
îi primi bine, îi băgă în casă,
Şi ei îi cerură întîi ş-întîi masă,
Zicîndu-i : — Tătuţă ! sîntem flămînzi tare,
Fă bine,-ngrijeşte de ceva mîncare.
Bătrînul le zise : — Şedeţi, fiţi în pace,
Că despre mîncare vom face ce-om face..."
Pînă cînd dar masa moşul să le puie,
De vro veste nouă întrebă să-i spuie.
Vorbind una-alta cu toţii-mpreună,
Ca şi unii-alţii cîndva cînd s-adună,
Ieşind din ei unul afară la treabă,
Moşul găsind vreme pe cellalt întreabă,
Zicîndu-i : — Jupîne ! voi fraţi sînteţi poate,
Că vă văz prea bine semănînd la toate ?
Tovarăşu-i zise cu scîrbă într-însul :
—Aş ! n-aş mai vrea frate să am şi ca **dînsul,**
Că atît doar are, chip şi trup ca omul,
Dar poţi să-i dai paie ca şi la tot boul. Vorbind ei, soseşte cel ieşit afară Şi îndată vorba între ei schimbară. Puţin dacă trece şi acestlalt iese, Moşul iarăşi, care curios fusese, Asemeni ş-acestui face întrebare :
— Jupîne ! — **zicîndu-i** — **fraţi** sînteţi **îmi pare ?**

Că semănaţi, uite, la chip cu-
ntregime, Potriviţi întocma şi la
înălţime. Ş-acest iar răspunse :
— Ai greşală, tată, Să-mi fie el
frate n-aş vrea niciodată, Că e
măgar mare, care nu mai simte,
Să-i pui să mînînce tărîţe-nainte.

Auzind bătrînul aceste
cuvinte, Către unul-altul
nedîndu-şi ei cinste, Se
scoală îndată, caută copaie,
Merge şi o umple pînă sus cu
paie, Mai ia încă una, se
duce cu dînsa, Apucă şi pune
tărîţe într-însa, Şi acum
amîndouă intrînd el în casă
Le puse-nainte pe pat fără
masă. Ei, văzînd aceasta, îl
întreb dodată :
— De ce ne pui aste înainte, tată ?
— Poftiţi, — el răspunse — că vă
dau eu încă,
Boul şi măgarul de aste mănîncă.
Iar ei începură-n ochi să se
privească Şi unul de altul
faţa să-şi roşască.

Bătrînul atuncea gura-şi
întremează
Şi învăţătura astfel îşi urmează,
Zicînd : — Copii tineri ! rău să nu
vă pară
De această glumă ce-o fac astă-
seară,
Că, cît are omul în lume viaţă,
Tot mereu învaţă şi nu se învaţă ;
Şi voi de aceasta aveţi trebuinţă,
Numai d-aţi lua-o cu bunăvoinţă.
Deşi nu-s atîtă înţelept, cuminte,
Dar tot poci a zice două-trei
cuvinte.
De sînteţi tovarăşi or fraţi, eu n-am
treabă,
Cum vreţi puteţi zice la cine vă-
ntreabă.
Decît zic, e bine că omul vrodată
P-alt să nu defaime, să-i puie vro
pată,

Şi mai mult p-acela care-1 însoţeşte
Sau altfel cu dînsu-mpreună trăieşte.
Că cine-i de treabă cu prost nu s-
adună.
Cinstea cu ocara nu pot fi-mpreună.
Cine îşi defăima contovaroşia
îşi arată însuşi necuvioşia.
Că fieştecare cu cin' se-nsoţeşte,
Ca el prin urmare lumsa-1 preţuieşte.
A umbla pe sine mai bun să se facă,
Defăimînd pe altul nu poate să placa
Că e o zicală mai de toţi vorbită :
„Omul la om trage şi vita la vită".
Atunci luînd moşul copai le date,
Le puse-nainte pîine şi bucate
Şi îi cinsti bine după cuviinţă,
Făcîndu-i el astfel greşala să-şi simtă.
Carii cît trăiră tot îl pomeniră
Şi aceasta însuşi ei o povestiră.

DESPRE VORBIRE

îmbucătura mare să-
nghiţi Şi vorba mare
să nu o zici.

Deşi
îmbucătura cea
mare Se înghite
cu-necare.

Căci Vorbele celor mari sînt ca smochinele de dulci, Iar vorbele celor mici ca niste nuci.

Zice un înţelept : Sau taci, sau zi ceva mai bun decît tăcerea !

Şi Dacă vrei să trăieşti liniştit, să nu vezi, să n-auzi

Vorba-şi are şi ea
vremea ei, Iar nu să o
trîntească cînd vei.
După proverbul turcesc :
Sioileiesem sioz olur, sioilemeiesem
dert olur.
Adică : De voi zice, vorbă să face, de nu
voi. zice, venin să face
Şi cum zice
românul : Limba vacii
este lungă, Dar la
coada-şi tot n-ajungă.
Şi iarăşi, Sarea-
i bună la hiertură,
Însă nu peste
măsură.
Că Unde este
vorbă multă, Acolo
e treabă scurtă
Totdauna Cine
are limbuţia, E mai
rea decît beţia.
Unul ca acela
Parcă se pune la
cioarbă Una-ntr-altă
tot să soarbă, Astfel
nu-ţi dă pas de vorbă.
Pînă-şi găseşte sâ-i
zică : Stai, că nu ţ-e gura
chioară, Ţine rîndul ca la
moară, Aici la rîşhiţă nu
e, Care cînd o vrea să
puie.
Limbutul N-are
cine să-1 asculte Şi el
spune,-ndrugă multe.
Şi Silă de vorbă îşi
face, Tot să
troncănească-i place..

Parcă A mîncat picioare de găină ş-îl tot rîcăie la inimă.

De aceea Săracul n-are nici haină, Nici la inimă vro taină.

Totdauna Vorbele cele ferite In piaţ ş-în moară-s vorbite.

DESPRE MINCIUNI ŞI FLECARII

Omul care e flecar Troncăneşte ca un car.

îl auzi numai : Hodoronc-tronc ! vorba îndată, Ca moara cînd e stricată.

El Pentr-un şoarece se-nnoadă * Şi jură că n-are coadă.

Şi

încornorează ţintarul De ţi-1 face cit măgarul.

Sau

Vei, nu vei, el cu d-a sila Face musca cît cămila.

Şi Purecile cînd îi place Cît un elefant îl face.

Da însă Cu minciuna or prînzeşti, or **cinezi^** Pe amîndouă nu le închelbezi.

[1] **Se ia la ceartă.**

Căci Vremea cu
încetul poate Să le
descopere toate.
Şi mai vîrtos Minciuna are şi
ea pe unde sâ trece.
Povestea ăluia : Umblă la
grădinar crastaveţi să vînzâ, Şi lui
de dînşii îi este acră rînza.
Minciuna ca glonţul în apă se
afundă Şi îndată ca frunza iese în
undă.
Şi Sulita
orşiunde. Nu să
poate ascunde.
Dar însă Mincinos pe mincinos
nu poate înşela.

POVESTEA VORBII

Un mincinos stînd odată zise altui mincinos :
— Prietine, vezi tu turnul acel nalt şi luminos ?
— Da, acesta îi răspunse ; şi iar îl întrebă el :
— Dar vezi tu tocma în vîrfu-i cum umblă un
şoricel ?
— Ce mai minciună cu coarne, — zise prietinul
său — Că eu abia zăresc turnul, necum şoricelul
tău ;
Insă îl auz prea bine cum,umblă-n tropot,
încît Parc-ar bubui o tobă ş-ar avea clopot
la gît.
— Te crez, acel îi răsupunse, văzîndu-
se înfundat,
Fiindcă nu-şi găsi omul cu minciuni de
înşelat.
După proverbul ce
zice : A umblat cît a
umblat, Dar acum i s-a-
nfundat.

Cu şchiopu-ntr-un loc şezi, Te-nveţi să şchiopetezi.
Şi Cineva cînd locuieşte Cu măgarul cel trîndav, Or păr din el să lipeşte, Or că vreun alt năravu.
Şi Cu păcurarul cînd trăieşti Trebuie să te mînjeşti.
Şi Năravu-nrădăcinat Nu poate fi vindecat.
Pentru că Cine orce învaţă Nu uită în viaţă.
Fiecare ştie că Buba cap nu face Pînă nu să coace.
Şi Rana dacă să deschide, Anevoie se închide.
Şi de multe ori Din zgăibuliţa cea mică Bubă mare să ardică.
Totdauna Foc după foc, rău după **rău,**
Dar însă Toate tot după neam merg, La tulpina lor alerg. Din rădăcina cea rea Odrăsleşte smicea rea.

Mulţi zic : Meserie are bună, însă ea nu schimbă firea, Nici stîrpeşte năravirea.

Pentru că Pomul lesne să-ndreptează, De mic pîn' să-ncovoiază.

Căci orce, Cînd o dată se strîmbează, Anevoie să-ndreptează.

Şi Firile cînd să-ncurcă Anevoie se descurcă.

De aceea Dă-i, să nu se năravească, Nu-1 lăsa să se sfinţească

Că, Pămîntul pînă nu-1 calcă, Oale nu poate să-1 facă.

Şi Copilul nepedepsit Rămîne neprocopsit.

POVESTEA VORBII

Trei neghiobi mergînd p-o vale Şi zărind un urs d;n cale Cînd suia cu groază-vie * Şi intră în vizunie, Zise unul : — Ai să-1 prindem Şi la vrun ţigan să-1 vindem.

[1] Grozăvie.

Altul a zis : — Cum să
poate Din vizunia-i *a-i*
scoate ? — Iacă cum, —
altul iar zise Şi îndată se
descinse — Daţi brîiele
fiecare, Să facem un lung
şi mare, Şi legîndu-mă pe
mine Cu el de picioare
bine, Să ţineţi strîns cu
tărie Cînd voi intra-n
vizunie, Ş-apucînd pe urs
dodată, Să mă trageţi voi
îndată, Şi apoi d-aci
scoţîndu-1 Facem cu el ce
n-e gîndul.

Asfel dacă sfătuiră,
Brîiele îşi înnădiră,
De picioare îl legară
Ş-în vizunie-1 băgară.
Cînd vru mîna să întinză
Pe urs de urechi să-1
prinză,
Ursul de cap îl apucă
Şi cu totul i-1 îmbucă :
El strigînd într-a sa
gheară,
Ceilalţi cum 1-a tras afară
Stau, se uită cu mirare,
Văzîndu-1 că cap nu are,
Să-ntreb, zicînd : —
Frăţioare,
Avut-au Vladu cap oare ?

Unul zise : — Nu ţiu
minte, Altul iar alte
cuvinte, Şi nedomiriţi 1-
aceasta, Au mers să-
ntrebe nevasta.'

Aşa ei pe mortul lasă Şi
mergînd la ea acasă, O-
ntreb : — Stano, ia ne
spune, Că vrem să ştim a
minune, Bărbatul tău ce fel
fuse, Acum cu noi cînd se
duse, Avea cap ca fiecine, Or
nu, că tu ştii mai bine ? Ea,
gîndind puţin în sine, Le
răspunse : — Nu ştiu bine,
Dar la Paşti îmi par' şi mie
Că şi-a cumpărat tichie.

POVESTEA VOEBII

Să zice că oareunde un împărat curios
Vrea să afle-n ce chip este omul cel mai lenevos,
Şi porunci să-i adune cîţiva din ţinutul său,
Însă de cei mai de frunte, ce să lenevea mai rău.
După ce dar îi găsiră şi după ce i-au adus,
Tocma-n marginea cetăţii să şază-ntr-un loc i-a pus.
Cîtva timp aşa ţiindu-i, fără să facă nimic,
De la curtea-mpărătească le da bucate, mertic,
Şi întrebînd împăratul cum petrec ei şi ce fac,
Ii povestiră slujbaşii cum că toată ziua zac,
Şi cînd le dă de mîncare, o mănîncă răsturnaţi,
L-e lene gura să-şi caşce, parcă-s nişte leşinaţi.

De aceasta împăratul auzind, la ei s-a dus Şi de la uşe privindu-i, să dea casii foc a pus, Ca să vază ce vor face, vor şedea tot nemişcaţi, Sau, văzînd focul, îndată o să fugă toţi speriaţi ?

Dar văzînd că privesc **focul** şi nu se mişcă din **loc,** Puse un slujbaş să strige : — Ieşiţi, că ardeţi în **foc** ! **Iar** unul din ei răspunse : — Nu ţ-e le—ne să

vor—beşti

7 Şi aşa să prăpădiră, arzînd în foc, toţi aceşti.

POVESTEA VORBII

Un grec oarecare, din sate plugar,
Plecă şi se duse cu al său măgar
Pînă la o rudă ce-i era cumnat Şi
avea şederea departe 1-alt sat.
Cumnatu-său, care prea mult îl
iubea, Ş-în casa-i văzîndu-1 o dată
abia, îl priimi vesel, cum i s-a căzut,
Şi seara la cină cu el a şezut,
Cu/vorbe, cu glume tot s-a
îndemnat, Ş-a dat cu paharul pin' s-
a îmbătat. Culcîndu-se astfel şi
dormind ceva, A doua zi capul
grozav îi urla. îi părea mai mare de
cum era-ntîi Ş-îl trăgea să-1 puie
iar pe căpătîi ; îl punea, şi geaba,
orcum nu-i trecea, îl atîrna, parcă
locul nu-i plăcea, Necăjit se scoală,
greaţa a-şi scuipa, Vrînd şi
dobitocul a ş-îl adăpa, Şi dacă se
duse în sat la ceşmea, Fluiera din
buze, silindu-1 să bea. Dobitocul
însă, dacă a băut, îşi ardică capul ş-
în loc **a** stătut. Deci văzînd ţăranul
pe al său catîr Că la fluierarea-i nu
face hatîr

Şi de îmbiere n-are nici habar.
Ca o picătură să-nghiţă măcar.
Zise (clătinînd capul) : — Hai, dobitoc, hai !
Tu mai multă minte decît mine ai !
De făceam aseară ca tine şi eu,
Nu era să-mi fie astăzi aşa greu.

Fiindcă şi următoarea poveste este a rădăcinei beţiei, © alăturăm aici.

Cînd a fost odată prc pămînt aleasă
Nobila Gutuie poamelor crăiasă, Dînd
oblăduire şi peste legume Celor ce se
află în întinsa lume, Tronul îşi pusese
sus la înălţime, întinzîndu-şi cortul în
acea lăţime, Sta înconjurată ca
crăiasă mare De destule poame pînă-n
depărtare ; Iar în jos pe vale sta în şir
supt coaste Feluri de legume drept
vitează oaste. Astfel dar regina, nobila
Gutuie, Vru în rînduială tronul său să-
şi puie Şi după talente ce ea
cunoscuse Pe vestita Chitra cap a fi o
puse ; Rodia alese cum şi pe Lămîia,
Piersica, Naramza pentru treapta-ntîia
; Iar a doua treaptă rîndui pe Părul,
Cu Cireaşă, Vişina, Zarzăra şi Mărul ;
Iar pe supt aceştia Coarna şi pe
Pruna, Cum şi dopotrivă Nuca şi
Aluna ; Cu aceştia dară împlinindu-şi
suma Despre toată poama şi despre
leguma, Sta din înălţime, se uita în
vale, Răspîndind la toate poruncile
sale Prin Migdalul tainic, ce îi sta la
spate Ş-îi avea credinţă a păzi
dreptate.

Deci bubosul Strugur, ce-şi avea şederea Pe lîngă crăiasa cu apropierea, Pîrcălab să fie cinste avusese, De această slujbă vrednic s-alesese ; Însă el zavisnic către celelalte, Care ocupase slujbe mai înalte, începu cu ură multe pîri se facă, Socotind reginei astfel să se placă, Şi pe d-altă parte poamele sărace Nu avea de dînsul niciodată pace ; Nu-nceta înlături tot să se întinză, Să se mai lungească, loc să mai coprinză ; S-atîrna de une, sugruma pe alte, N-avea păs în sine de porunci înalte, Bătăios, zburdalnic dintr-a sa natură Supăra pe toate prea fără măsură, Ii plăcea să-şi bată joc de fiecare, Ameţea o lume ca cu fermecare ; într-aceste ş-alte cu semeaţă faţă, înfoiat în haine, răsucind mustaţă, Plin de nebunie, cu arţag în sine Se ardică-ndată, la crăiasa vine A aduce pîră despre celelalte Ş-într-acest chip zice cu strigări înalte :

— Mă închin, stăpînă, cu supus raport, Cum am şi poruncă-n slujbă să mă port ; Eu umblînd cu toate-n bun prieteşug, Am aflat în ele mare vicleşug ! Multe din legume rele uneltesc,. Rînduielii bune să împrotjvesc ; Mai cu seamă Varza, cea-ngîmfată-n foi, Umblă să aducă-n toate mari nevoi ; Ceapa cea bărboasă d-altă parte iar, Ea înlăcrămează prunci şi .mume chiar ; Prazul iar, mojicul, cu obrazul tras,

Are nişte fumuri de rup parcă nas ;
Cînd e Usturoiul, el şi mai grozav
Turbură văzduhul cu al său năravv.
Aşti protivnici dară n-au de tine pas,
Ci pre celelalte toate le apăs ;
Eu acela care am puteri de mac
Ş-ameţesc simţirea ca un tiriac *,
Ei mă venineazăă cu spirtosul duh,
Şi pe loc m-apucă tuşea cu năduh ;
Despre care astăzi veste ţi-am adus,
După datorie, ca un mic supus.
Auzind crăiasa vestea cea adusă
De mustosul Strugur, sluga-i cea supusă,
Zise către dînsul : — Ai tu mărturie
Ca să stea dovadă după datorie ?
— Am, — el îi răspunse — şi nu o dovadă,
Ci îţi poci aduce chiar şi o grămadă,
Nu persoane proaste, ci de cinste-n lume,
Şi mă rog ascultă să le spui anume :

Am întîi dovadă pe Piperul care E la fiecine prea la cinste mare ; Am şi după dînsul pe Ienibaharul, Chimenul, Molotrul[2], Cimbrul şi Mărarul, Capera, Măslina, care sînt de frunte Şi întîi poftite la oaspeţi şi nunte ; Pe lingă acestea am şi pe Ciuperca Şi cu preacinstita sora-i Minaterca, Mazărea, Năutul, cuvioasa Linte, Care totdauna e la mulţi în cinste ; Bobul, stingătorul de orce duhoare, Postnica Fasole, cea prea umflătoare ; Am şi preacinstitul verdul Crastavete, Agreşele, cum şi Coacăzele fete,

[1] Un fel de leac popular.

* Plantă leguminoasă, cu flori albastre.

Şi ghebosul Roşcov, cel supus poruncii, Cu Smochina care lesne-mpaeă pruncii ; Am şi pe Curmaua cea în sîmbur tare, Cum şi pe Castana cea cu miezul mare ; Am şi pe Stafida, soru-mea cea mică, D-o fi priimită la ceva să zică ; De voieşti, aceştia gata sînt să vie Ca să stea să spuie care orce ştie.

Cum simţi aceasta Ceapa totdodată, Cum e din natură foarte veninată, Sembracă îndată, iute, cu mînie, Douăspre'ce haine puse de dimie, Şi cămăşi atîtea albe, supţirele, îmbrăcînd binişul[1] roşu peste ele, Pieptenă şi barba-şi albă şi bătrînă, Scuturînd-o bine de pămînt, ţărînă, Pleacă necăjită-n toat-a ei putere, Veninînd văzduhul de catran şi fiere, Pe pămînt tîrîndu-şi barba sa cea lată, Sus în deal ajunse la crăiasa-ndată. Cum intră de faţă gura îşi deschise Şi cu îndrăzneală într-acest chip zise : — Să trăieşti, stăpînă, pe înaltu-ţi tron, Să ne fii la toate pururea patron, Să-nfloreşti ca măru-n fiecare an, Aibă-ţi chipul vesel faţa de şofran, Rog cu plecăciune pînă la pămînt Multa-ţi bunătate, pentru crezămînt ; Mincinosul Strugur multe ne-a' pîrît, Că-ntr-a noastră slujbă ne-am purtat urît, Dar aceste toate cîte le-a vorbit, însuşi de la sine el le-a născocit. Te încrede mie, adevăru-ţi zic, Că am barba albă, nu sînt copil mic ;

[1] Manta lungă.

Poci să-ţi fac îndată orce jurămînt,
Spre a te încrede la al meu cuvînt.

Cînd porni din gură Ceapa jurămîntul, Zgudui îndată toată frunza vîntul, Cît de groază multă jos se scuturară, Paserile-n aer de prin crăci zburară, Ascultaţi şi ce fel fuse jurămîntul, Carea ca un ritor ş-au urmat cuvântul :

•— Jur cu dreptu-mi cuget să n-am parte eu
Într-această lume de tot neamul meu
Şi să nu mă bucur ca d-acel noroi
De al meu iubitul frate Usturoi,
Cum şi în osîndă să ajung să caz,
Ca să plîng de moartea socrului meu Praz ;
Să se stingă neamul cuscrului meu Hrean,
Să-1 mănînce viermii viu chiar în ăst an ;
Să îngrop în viaţă şi să tînguiesc
Fiicele-mi Ridiche, care le iubesc ;
Cum şi al meu unul ginere Ardei
Praf să se prefacă-n fiece bordei ;
Să ajung eu însumi unchiului meu Nap
Şi mătuşii-mi Sfecla groapa să le sap.
Nici să am în lume parte-n ochii mei
De nepoţii Morcovi şi de Pătrunjei ;
Să se rătăcească-n lunci şi prin cîmpii
Verele-mi drăguţe Broajbe * şi Gulii,
Şi să n-am iar parte de Cartoful văr
De nu spui de faţă dreptul adevăr ;
Şi bubosul Strugur de n-o fi minţit,
Moartea mea să fie de tăios cuţit,
Cum şi să mă faeă-n mici bucăţi pe loc
Şi să mă prăjască în tigăi pe foc.

* Napi.

Rog dar ca să fie Strugurul adus,
Ce-a bîrfit de mine şi minciuni a spus,
Voi prin judecată ca or eu, or el,
Să ni să aleagă dreptul la un fel ;
Voi aci acuma la-ntrebări să stea
Şi minciuna spusă-n faţă să se dea.

Auzind crăiasa aste jurăminte,
Porunci Salatei, ce îi sta-nainte,
(Zic) către Marulă [i] şi către Lăptucă,
Că aci de faţă legile s-aducă,
Şi sobor s-adune-ndată prin chemare,
Frunte stînd Dovleacul cel cu capul mare,
Pepenile verde lîngă el să şază,
Şi slujbaşi să aibă împrejur spre pază
Pe Patlagelele-n roşu îmbrăcate
Şi pe cele-n vînăt, ce sînt veninate ;
Bamiile încă, Loboda şi'Ştirul
Să se afle faţă, să-mplinească şirul.
Deci acestea toate cum se adunară,
Pe mustosul Strugur îl înfăţişară,
Cumpăna, balanţa aducînd porniră
Şi pe cele spuse drept le cumpeniră.
Astfel dar pe Strugur l-au găsit cu vină
Şi că însuşi numai este de pricină ;
Iar vinosul Strugur începu să plîngă
Şi ceru djn partea-i mărturii să strângă,
Dar şi fură-n spate-i trei ce îl iubiră
Şi să-i părtineze singure veniră :
Pepenile galben, Pierseca, Caisa,
Dar nu ascultară a acestor zisa,
Ci îl osîndiră toţi ca dintr-o gură,
Cum şi hotărîrea dintru-ntîi făcură.
Pepenile, care părtinire puse,
Se crăpă în două, c-auzit nu fuse,

[i] Varietate de lăptucă.

Piersica asemeni şi Caisa iară
De necaz şi ciudă-n loc să despicară ;
Iar Urzica care sta aci zbîrlită,
Vrînd să ias-afară iute, necăjită,
Urzică-mprejuru-i pe cîţi îi atinse
Şi dintr-asta mare zarvă se aprinse ;
Dar crăiasa foarte-n sine supărată
Cu urgie mare se porni îndată
Pe sărmanul Strugur prea greu să-1
blestema
Şi asupra-i toate relele să cheme,
Zicînd : — Tu-n a ta viaţă, ca un
blestemat, Tot de lemne-n lume să
fii spînzurat, Soare să te arză, să te
bată vînt, Şi să nu-ţi ajungă
trupul'de pămînt ; Ochii ciori să-ţi
scoată ş-alte paseri mici Şi de
bruma toamnei în bucăţi să pici, Şi
apoi în urmă prin cuţit tăios Trupul
tău să fie dat d-acolo jos, Şi să n-ai
pe nimeni a se umili Ca să-ţi tragă
clopot sau a te jeli, Ci cu rîs, cu
cînteo a te arunca, Cum şi supt
picioare-n danţ a te călca ; După ce
dar astfel, cum. zisei, te calci Şi în
mici fărîme dacă te prefaci, Sîngele
să-ţi stoarcă, trupu-ţi tescuind, Şi
să-1 bea voinicii veseli chiuind ; Cu
strigări şi jocuri a se bucura, Cu
oalele bîndu-1, bunuri a-şi ura,
Grijile să-şi uite în acel minut, Să se
socotească cei mai cu avut ; Unii
iarăşi limba a-şi împletici, Iar
neîndrăzrieţii a se-nvoinici ; Alţii
iar, tăcuţii, cînd îl vor gusta, Filozofi
la vorbe a se arăta ; Alţii cînd dintr-
însul vor ceva sorbi,

La arţag să prinză-n certuri a vorbi ; Alţii i[ar s]^ meargă pe două cărări, Clinilor pe drumuri dînd îhtărîtări, Cum şi ca nebunii vîntul ocărind, Să se tăvălească în noroi căzînd ; Alţii iar, cei lacomi, or pe unde mîn, îndărăt să-1 toarne şi să-1 verse-n sîn ; Alţi cu neruşine a se dezbrăca Şi golaşi piperu '-ntr-alţii a juca : Alţii iarăşi bîndu-1 dintr-al lui plecat Să se bolnăvească şi să zacă-n pat ; Insă toţi aceştia cînd se vor trezi Stînd să se căiască-n ceelaltă zi, . Să se ruşineze chiar de fapta lor, Nendrăznind să-şi scoată faţa la sobor.

Astfel dar blestemul fuse-n acel ceas Care pînă astăzi îl vedem rămas.

POVESTEA CÎNTECULUI

P-a virtuţilor livede trebuie în căpătîi Pomul cel scump al răbdării să se afle mai întîi, Şi dacă din întîmplare natura nu-1 va sădi, Trebuie orcum să facă cineva a-1 presădT Şi să îngrijască bine ca să prinză rădăcini, Nu cumva sa se usuce de ceva-n contră pricini ; Ş-apoi vîrfurile-nalte să le taie nencetat, Ca să se înrămureze şi să fie mai plecat ;

[1] Dans popular.

Cum şi vine * să întinză 1-adîncime în pămînt,
Ca nu cumva să-1 doboare vro furtună sau **vrun vînt** ;
Care şi în timpul iernii să nu poată degera,
Deşi toat-a lui verdeaţă să v-atuncea scutura ;
Mai vîrtos că nici nu trebui l-aşa timp a se mîndri,
Ci-n frumoasa primăvară cînd va-nfrunzi ş-înflori,
Şi în liniştita vară, vesel stînd şi rămuros,
îşi va da cu belşug rodul cel prea dulce şi gustos.

DESPRE LUCRARE

Celui cu meserii
multe Casa-i este
fără curte.
Căci Doi pepeni într-o mînă nu poţi
ţinea niciodată.
Nici Nu poate omul să şază cu
fundul în două luntrii.
Ci Ţine-te numai de una, nu sări din
una-ntr-altă.
Că Decît multe şi tot rele, mai bine
una şi bună.

Multe ştie, multe
croieşte Şi nici una
nu isprăveşte."
Totdauna Croitorul umblă
cu haina descusută.
Şi Cizmarul umblă cu
cizmele sparte.
însă nu ştie ca
Popa cu opinci
încăltat De puţini e
ascultat.

[1] Aici cu sensul de „rădăcini".

Zicînd : De la un calic
nu afli nimic.
Că Ochii înţeleptului văd
mai departe.
Pentru că totdauna Luminarea se aprinde
pentru cei ce văd, nu pentru ceiţ

Omul să uită in faţă
Şi îţi judecă viaţa.
Cum a zis oarecine : Nu ştie
bărbatul, pe cît ştie satul.
Că Nimenea nu întreabă de casa
frumosului, Ci de casa vrednicului.

Vrednicia omului să cunoaşte după port.
Că Dacă des
sărbători faci, Nu o să
aibi ce să-mbraci.
Deci dar, Munca
e blagoslovită, Cînd
te ţii de ea, ai pită.
Omul Cel înţelept îşi
găteşte încă pin' nu
flămînzeşte.
Să luăm pildă că
Furnica îşi strînge
hrană De ou vară
pentru iarnă.
Şi Şoarecelui nu-i
lipseşte, Că din vreme-şi
grămădeşte.
Iar Greierele în vremea
agoniselii **cîntă Şi iarna cere să
se împrumute.**
Aşa şi omul nevoiaş :
Vara-ntins la umbră
doarme Şi iarna moare de
foame.

Cînd fiertură în oală,
Şi cînd mămăligă
goală.
Sau **Cînd**
florile rodului,
Cînd frunzele
pomului.
Pentru că Cine sade, coada-i cade,
cine mişcă, el tot pişcă.
Şi *ha* ţinereţe cine nu lucrează la
bătrîneţe rîiază *.
De aceea zice un înţelept :
Arvunează din vreme pe
fericita muncă.
Şi
Scoală-te de dimineaţă şi' te culcă mai
tîrziu.
Şi Cine pleacă de dimineaţă
departe ajunge.
Pentru că Un ceas al dimineţii
plăteşte cît trei după prînz.
Şi De multe ori nu aduce anul ce
aduce ceasul.
Că De unde nu gîndeşti, d-
acolo sare iepurele.

Toate sînt la vremea lor ;
Iar nu Lasă-ţi lucrul
ş-îţi ia mucul.
Pentru că Vorba
lungă e sărăcia omului.
Şi Cine vorbeşte, lucrul nu-i
sporeşte, **Iar** cine tace mai
multă treabă face.
Nu fii Bun de gură şi
rău de lucru.
Că Numai cu vorba nu
se face ciorba.

[1] Capătă rîie.

Şi Dă din mîini dacă vrei să ieşi la liman.
Mereu Lucrează pe mult şi pe puţin.
Că Mai bine ceva decît nimic.

POVESTEA VORBII

Doi ţărani cînd vrură la lucru să plece, Nevestele-n casă pînă a-i petrece l-au sfătuit ce fel şi cum să urmeze, Cum să se tocmească şi cum să lucreze. Una zise : — Frate, vezi de ţine minte Şi un-a muierii din zece cuvinte ; Eu nu îţi zic alta decît să ştii cum că, După cum eşti mare şi vrednic de muncă, Cînd te tocmeşti, cere să-ţi dea plată bună, Nu lua în grabă pe nimic arvună, Să-ţi pierzi surda vremea şi zilele tale Şi să vii acasă fără de parale. Iar cealaltă zise : — Bărbate, ascultă, Lucrează pe plată puţină şi multă, Cum ţi se întîmplă, nu după plăcere, Decît să pierzi vremea degeaba-n şedere. Deci dar ei plecară amîndoi dodată, Ţiind fiecare sfătuirea dată. In oraş intrară lucru să găsească, Veniră ş-îndată oameni să-i tocmească. Cel cu plată mare nu vru jos să lase, Nevasta acasă cum îl învăţase. Astalalt se duse, lucră, luă plată, A doua zi iară la alţii fu gata,

A treia zi încă n-o pierdu
degeaba, In scurt, totdauna se
află cu treabă. Iar cellalt tovaroş
stînd în aşteptare, Ca să se
tocmească tot pe plată mare, Mai
multa lui vreme era petrecută
Făr' de nici un lucru ş-în deşert
pierdută. Ce lua-n trei zile dintr-o
săptămînă, Da pe d-ale gurii
odihnind p-o rînă...

„Ascultă din zece vorbe şi una a
muierii."
Dar „Sfatul muierii
muierilor foloseşte".

Deci el cu şederea din zi pînă-n
seară,
Se învaţă leneş prin munca cea rară.
Intr-aceste vine o văduvă-n piaţă
Şi văzîndu-i trupul şi viteaza faţă
Zise întru sine : „Ce om voinic
mare !
Asta crez că-n lucru cît trei puteri
are".
Ş-îndată cît cere îi dă să nu-1 scape,
îl duce la vie ş-îl pune să sape.
Ea, ca o femeie văduvă săracă,
Să dete doparte bucate să-i facă,
Cugetul zicîndu-i că, plata ca plata,
Pe om întăreşte la muncă bucata ;
Deşi n-am tocmeală să-i dau de
mîncare,
Dar văzînd să-ndeamnă mai mult la
lucrare.
Stînd însă într-aceast-a ei gîndire
bună,
Ascultă şi vede că sapa nu sună,
Aleargă la dînsul : — Ce şezi ? îl
întreabă.
— Odihnesc, — răspunse -— nu şez
eu degeaba.
Se scoală-naintea-i, începe,
lucrează,
Şi ea iar se duce mîncarea să vază.
Cum îl lasă însă, stătu.totdodată,
Sirmana femeie s-a-ntors iar îndată.
începu să-1 certe, zicîndu-i : ce
sade,
Că ea îi plăteşte după cum se cade.

El iar înaintea-i începe să sape, j
Ea pleacă la oală să-i ducă să crape ;
par cînd se întoarse cu strachina-n mînă,
îl găsi la umbră culcat pe o rînă.
_ — Ce faci ? îl întreabă. El : — Stau după muncă.
, Na, scoal' de mănîncă şi-apoi iar te culcă :
Că pe trupu-ţi mare te-am ales pe tine,
Gîndind să-mi iau bine şi-au fost vai de
mine !

„Iată omul dară leneş cum
să-nvaţă, Şi de a sa minte şi
de rea povaţă."

Deci cînd trece vara şi lucru-
ncetează, Plec şi ei acasă, copiii să-
şi vază. Cel cu plata scumpă duse
punga goală, Trist, galben la faţă şi
slab ca de boală, Iar cellalt
umpluse de sfanţi chimiraşul Şi se
duse vesel ca trandafiraşul.

De aceea zice un înţelept :
Foamea să uită la poarta omului muncitor şi nu

.
îndrăzneşte să intre.

Iar cel leneş Pînă să încalţă, soarele să-nalţă,
şii pînă să găteşte,

soarele sfinţeşte.

De aceea,
In casa trîndavului e sărăcie lucie.
Cînd mălai are, sare n-are, cînd sare are, mălai n-
are;
Piămîne în sapă de lemn şi în casă fără piemn *.
Lenea face pe bogatul a i se urî,
Şi pe săracul în nevoie a se tîrî.
e
într-un papuc ş-o opincă, lipa-lipa, nea
Stanică Toată vara cu cojoc şi iarna cu
fundul la foc.

[1] Făină de grîu care se adaugă la mămăligă.

Se încălzeşte la faţă? Iar
spatele îi îngheaţă.
Trăieşte viaţă cîrpită cu
aţă.
Pică, pară, pică ; dac-ai pica, eu te-oi mînca, iar de nu,
acolo ei
şedea, Umblă cu capul între urechi,
c&scă-gură, pierde-vară, Răsare unde nu-1
sameni. Unde sînt doi, cu el trei. Incîrduit cu
terchea-berchea, trei lei perechea.
Şi Sărăcia de el să ţine ca
pulberea după cîine. Umblă pe
drumuri tăind cîinilor frunză.
Casa-i e în trei pereţi şi cu uşa pîn
pod. Sărăcia îi roadă urechile.
Umblă gol ca un pistol. Se-
mbracă numai pe dinlăuntru.

DESPRE ÎNVĂŢĂTURA

Ce înveţi la tinereţe, aceea ştii la bătrîneţe.
Omul în copilărie lesne-nvaţă orce fie.
Meşteşugul la om e brăţară de aur.
Nici un meşteşug nu e rău, ci oamenii sînt răi.
Cine învaţă la tinereţe se odihneşte la bătrîneţe.
Calul bătrîn nu se învaţă în buiestru
Cine ştie carte are patru ochi.
Dar Orce cu bătaie de cap
să dobîndeşte, Pe drumuri nu să
găseşte.
Procopseala nu să cumpără cu bani, ci să cîştigă cu
ani Banii nu aduc procopseala, ci procopseala
aduce banii Omul cît trăieşte învaţă şi tot moare
neînvăţat. Nimenea nu poate să zică : acum le ştiu
toate.

De aceea ta orce treabă, pe Stan păţitul întreabă.

Că Cine întreabă nu greşeşte. Orbul cu întrebarea a nemerit Brăila.

Dar Nu cere de la prost învăţ şi de la bătrîn băţ.

Că Orb pe orb povăţuind, cad amîndoi în groapă. Orbul îşi caută acul în aria cu paiele şi surdul îl povăţuieşte unde sună. Nu cine trăieşte mult ştie multe, ci cine umblă mult ştie multe. Mult trăieşti, multe auzi ; mult umbli, multe vezi ; Mult trăieşti, multe pătimeşti ; multe greşeşti, multe-nveţi.

Iar Găina care cloceşte niciodată nu e grasă.

Dar şi Piatra care se rostogoleşte din loc în loc nu **prinde muşchi.** Toată musca nu face miere. Toate străchinile nu sînt pentru ciorbă. Procopseala nu e cîrpă să o mototoleşti şi să o **bagi în sîn.'**

Că Unde nu e cap, vai de picioare. A lipsit de acasă nouă ani şi s-a întors cu doi bani. S-a dus bou şi s-a-ntors măgar.

Căci Omul sfinţeşte locul, iar nu locul pe om. Toată lumea este şcoală.

Şi Vremea învaţă pe aceia ce n-au dascăl.

Adică : Nevoia învaţă pe om şi nuiaua pe copil. Ursul nu joacă de voie, ci de nevoie.

De aceea Pisica rîzgăiată nu prinde şoareci niciodată.

Şi
Copilul nepedepsit rămîne
neprocopsit "*
Copilul rîzgăiat rămîne neînvăţat.

DESPRE ÎNVĂŢĂTURA IARĂŞI

Orce fel de meserie
Nu e rău omul să
ştie.
Şi
Meşteşugul vreme
cere, Nu să-nvaţă
clin vedere.
Iar la alte, Pe
tot omul în viaţă
Patimile îl învaţă.
De aceea mulţi zic :
De multe în lume am dat
Şi tot nu m-am învăţat.
Dar Cine a
mîncat papară Ştie
dulce-i or amară.
Iar cel ce Lapte
fiert 1-a opărit, Suflă
ş-în cel covăsit.
Că Cît să-ţi ascuţi
glasul gurii, N-ai ce să-i
mai faci naturii.
Cum a zis una :
Ştiam să cos eu odată,
Cînd eram la mama fată,
Că mama acu-mpungea
Şi mîna mea îl trăgea.
Alt prost a zis iară :
Asta moş Ion o ştie, Pe el
să-1 chemăm să vie,

C-a fost o dată la
mori Şi în tîrg de
două ori.

Olarii dintr-un
pămînt, Ce tot un
fel îl frămînt, Fac
şi ulcior şi alt vas,
Tot un fel pe roată
tras.

Să nu rîzi de oameni
sluţi, De orbi, de şchiopi
şi de muţi, Ci cînd vezi
aşa calici, „Doamne
fereşte" să zici.
în sfîrşit, La
orce învăţătură,
Nu grăbi peste
măsură.
Că
Cu vreme şi .cu încetul

Să face tare oţetul.

Precum e o vorbă :
Lucrul bun care îţi place,

Nu-ntrebi în cît timp să face.

DESPRE VIRTUTE (FAPTA BUNA)

Fă bine. şi-îl aruncă-n drum.
Că A face bine este totdauna mai bine
decît a face **rău.**

Binele, zic, nu să
face Numai la cine
îţi place, Ci binele
este bine **Să-1** faci
la fieştecine.
Chiar şi La cel
ce te duşmăneşte,
Tu cu bine-i
răsplăteşte.

Că
De te latră vreun
cîine, Astupă-i gura
cu pîine.
Ştiind că Orce la
voile tale Cu răulnu-1
scoţi la cale. .
Iar Binele pe om
îl scapă Cu vreme de
foc şi apă.
Dar vei zice : Să
ne luăm după lume.
Şi Ce o face lumea să
facem şi noi
Insă Ce avem cu lumea ? Lumea ca lumea, şi noi ca noi. Alţii dacă ş-o scoate ochii, şi noi nu o să scoatem. Alţii de o da în gîrlă, şi noi nu o să ne-necăm. Fiecine ce face, pentru el este. Cum îşi va aşterne, aşa va dormi. Cum îşi va găti, aşa va prinzi. Nu trebuie să imităm decît p-acei ce-i vedem făcînd bine.
Că Setosul bea apă
din orce lac.
Mulţi zic că Răul
cu rău să goneşte
Şi Fă-i rău, că te
pomeneşte.
Dar Cît e cerul departe
de Ia pamînt.
Atîta n-are
Asemănare.
Pentru că Omul la râu aleargă cu armăsarul şi Ia bine merge cu
caru
l. Răul lesne îl face omul, dar bine anevoie.

Şi Cu vreme toate
să făc bune.
Numai Vremea ce a trecut nu
se mai întoarce.
Dar Binele ce-1 faci la
oarecine Ţi-1 întoarce
vremea care **vine.'**
Vei auzi numai :
Vine binele ca
albinele.
Şi apoi Bine, bine
peste bine, Cînd vine
e tot mai bine.
Că Cine face bine, bine
găseşte, Cine face rău, rău-
1 însoţeşte,
Insă Totdauna
fapta bună Este
tutulor cunună.
Căci Fapta bună
în viaţă La norocire
înaltă.
Şi Faptele bune
în lume Îţi las
nemuritor nume.

POVESTEA VORBII f

Bogăţia, Desfătarea, Virtutea şi Sănătatea Disputîndu-se-ntre ele simplu, că cui **a da-ntîietatea,'** Descriind şi una ş-alta bunul său şi fericirea Ce din parte-şi totdauna varsă către omenirea, Şi mîndriţă fiecare îşi găsea sieşi dreptate, Că în adevăr ea este, şi cerea întîietate.

Inlr-această a lor luptă în cuvinte
nepătrunse Ardicîndu-sc Virtutea către
dînscle răspunse :
— De voiţi cu mulţămire dreptul să se
înţeleagă,
Aideţi la zei şi la oameni, lor să cerem
să aleagă,
Şi a căruia problemă * li să va părea
mai bună,
Ei să-i dăm ast măr de aur şi a premiei
cunună.
Şi alegerea aceasta mai perfectă a se
face
Va fi timpul d-adunanţă luptelor olimbiace,
Sfătuirea dar Virtuţii s-a părut prea de
minune, Fiecare sperînd mărul, bunul cum îşi
va expune. Deci cînd fu-n Olimb [2] mulţime de
popoare adunate, Alergară fiecare ca să
ceară-ntîietate. Ş-începu-ntîi Bogăţia să
exprime într-aceste Că nemărginitul bine
numai ea în lume este, Pentru că e dătătoare
de orşice fericire, Desmierdării şi a Famei[3] şi
orcării norocire ; Fără dînsa orişicine pre
pămînt se tirăneşte[tk], Ticălos[5] viază [6]-n lume şi
cumplit se chinuieşte ;
— Mărul dar de aur mie — le zice — mi să cuvine,
De să caută rezonul[7] şi dreptatea de să ţine.
Alergă-n loc Desfătarea şi răspunse-n grab cu
stimă Că-n nedrept va Bogăţia să ia numele de
primă :
— Căci pre dînsa fiecare, dupre cum şi ştiţi prea
bine, O trimite prin tot locul să mă caute pre mine
;
Eu dar în comunitate sînt dorinţa cea
centrală Şi că-mi este ea servicea [8] nu e
nici o îndoială.

[1] Sensul pe care îl dă Pann cuvîntului e greu de precizat;
par»
6ă însemne „cauză" sau „însuşire".
[2] Confuzie, destul de frecventă, între muntele Olimp **şi**
oraşul
Olimpia, sediul olimpiadelor.
[3] Faimei, gloriei.
* Suferă, se chinuieşte. [1]
Nenorocit. ' •
Trăieşte. ' Raţiunea. [7]
Slujitoarea.

pre pământ vieţuitorii ce bun simt numai cu tine ?
Alt decît amărîciune gust cîndva ei făr' de mine ?
Fericirea omenirei nu stă în multă avere,
Ci în ceea ce dezmiardă sufletele în plăcere ;
De n-aş mici eu în oameni durerile cele rele,
N-ar mai suferi cu anii a răbda necazuri grele.
Unde însă eu m-apropii, izgonesc ticăloşia,
Depărtez durerea-ndată şi aduc voioşia ;
Eu sînt dar tot bunu-n lume îndeobşte la orcare,
Eu sînt dulcea mîngîiere celui mic şi celui mare ;
Prin urmare dar şi mărul alta să-1 ia nu să poate,
Căci eu covîrşesc cu bunul pre acestelalte toate.
Cu asemenea cuvinte începu şi Sănătatea
Că prin ale lor probleme n-au drept să ia-ntîietatea.
Pentru că nici Bogăţia, nici Desfătarea, cum spune,
Nu pot cu nemărginire s-aibă toate cele bune :
— Că de n-aş fi eu în oameni, ar fi toţi cu neputinţaj'
N-ar da folos Bogăţia, nici ar fi de trebuinţă,
Şi nici Desfătarea poate să stea pre pământ vr.odată',,
Dacă nu voi fi cu dînsa împreună totdodată.
Cînd pe pat cineva zace în dureri şi chinuire,
Cine va putea să-i fie singura lui fericire ?
Bogăţia o să strige ? Desfătarea o să cheme 7
Or pă mine, Sănătatea, mă cere în acea vreme ?
Cel bogat fără de mine nici o simţiciune n-are,
Nici la vreo desfătare poate s-aibă aplecare,
Căci atuncea mintea, trupul sînt în nelucrare toate
Şi să aibă mulţămire fără mine nu să poate.
împăraţii, generalii, c-o zicere şi ostaşii
Fără min-ar fi fiinţe ce nu pot a-şi mişca paşii.
Iar de aş lipsi cu totul în natură şi în nume
Atunci fără îndoială n-ar fi pre pământ nici lume.
Eu îmbărbătez pre omul, eu dau coraj, vitejie,
Eu aduc puteri în suflet, eu dau trupului tărie,

Şi cînd sînt în judecata celui ce mă preţuieşte,
Făr-avere, desfătarea în natură o găseşte.
Socotesc dar că în lume eu întîi sînt trebuită,
Bătrînimei, tinerimei fără tagă sînt dorită.
Eu sînt bogăţia lumii, eu sînt tot bunul vieţii, «
Eu sînt dulcea desfătare şi cununa frumuseţii.
Bogăţia numa-n sine este moartă întru toate,
Desfătarea înaintea-mi nici cît fir de păr nu poate.
D-aceea ca una ce sînt eu nemărginitul bine,
Darul şi întîietatea să le am mi se cuvine.
Deci c-o manieră sfîntă stînd Virtutea înainte
începu să-şi spuie dreptul făr-a se lungi-n cuvinte,
Zicînd cum că : — Bogăţia, Desfătarea, Sănătatea
Deşi dup-a lor părere singure-şi găsesc dreptatea
Şi deşi fieştecare are şi de baz cuvinte,
Dar însă ale lor bunuri sînt pămînteşti, iar nu **sfinte** ;
Nu că nu sînt şi aceste de la Dumnezeu tot date, '
Ci de n-oi fi eu cu ele, sînt de lume defăimate.
Eu sînt bunul provedinţii, eu sacrific [1] p-omu-n **lume,**
Eu fac s-aibă muritorii pre pămînt glorios nume,
Eu sînt liniştea vieţii, eu sînt calea mîntuinţii,
Eu sînt pacea, eu sînt bunul, eu sînt cîrma conştiinţii ;
Unde nu mă au pe mine, acolo amerinţ rele,
Vin pieiri, stricăciuni, patimi ş-alte mari greşeli cu **ele** ;
Eu sînt baz zeieştii lege, dau bun nume omenirei,
Eu sînt povaţa în lume către drumul fericirei ;
Bogăţia, Desfătarea, Sănătatea, fără mine
Toate-n lume omenirei sînt de şinele ruşine,
Şi nu numai sînt ruşine cînd lipsesc eu dintru ele,
Ci sînt şi supuse toate pre pămînt la multe rele.
Şi d-aceea cîţi în lume au fericea astor trele
Tremur, să turbur adesea dacă nu sînt eu cu ele.
Aşadar mărul de aur şi titlul de-ntîietate
Mintea-nţelepciunei voastre să-1 dea cui are dreptate:

[1] Sfinţesc.

Atuncii zeii ş-adunanţa oamenilor să
întreamă Şi cuvintele Virtuţii le iau în
băgări de seamă, Vazînd si cu osebire
manierele ei toate, Cu sfat de obşte-
mpreună se înalţă glasuri gloate, Strig
dodată că Virtuţii să cuvine cu dreptate Să
ia darul şi cununa şi titlul de-ntîietate, Ş-
aşa cu sfatul de obşte, după hotărîrea dată,
Dîndu-i mărul cel de aur, fu Virtutea
întronată.

•

Nimica dară pe omul nu-1 poate-nălţa în treaptă
Decît singură Virtutea, prin alegerea cea dreaptă ;
Că ea de comunitate se sacrifică în lume,
Ea şi după moarte lasă memorabilul său nume.
Ferice d-acela care ştie să o-mbrăţişeze,
Şi va putea după dînsa paşii să şi-i îndrepteze,
Că este ca diamantul, care ş-în gunoi de cade,
Tot îi zice piatră scumpă şi preţu-i deloc nu scade.

POVESTEA VOKBII

Pupăza moţată şi frumoasă-n
pene, Gunoindu-şi cuibul din
năravşi lene, îl lăsă şi merse iar
în altă parte, Ş-apucă să facă alt
cuib, mai departe ; Dar văzînd-o
cucul îi făcu-ntrebare :
— Ce faci iar aicea, soru-mea cutare ?
— Cuib îmi fac, răspunse ; ş-o-ntrebă el iară :
— Dar făcuseşi parcă altul astă-vară ?
— Mi-am făcut — ea zise — ş-altul după dînsul, Dar
mai mult nu este d-a şedea într-însul,

Că, după cum, poate, e ştiut şi
ţie, L-am umplut cu totul de
necurăţie. Cucul auzind-o zise
iar : — Ei bine, Dar îţi laşi
năravul, or îl iei cu tine ?
— Cum, — ea îi răspunse — un năravdin
fire Poate vreodată s-aibă lecuire ?
— De vreme ce, dragă — îi zise ei cucul —
Nu îţi laşi năravul, geaba-ţi este lucrul,
Căci şi de acesta nu o să ai parte,
O să-l umpli iarăşi ca pe
celelalte ; Ci întîi năravu-ţi lasă-
l, de se poate, Ş-atunci o să-ţi fie
cuibul ca la toate.

POVESTEA VORBII

Doi inşi se-ntovaroşiră cu-nvoire într-un an
Şi mergînd închiriară-n oraş circiumă cu
han, însă unul c-osteneală la vînzare-a
stărui Ş-altul puind capitalul vin, rachiu a-i
tîrgui. Deci acel cu căpitanul încoaci-încolo
umblînd, Pe la dealuri şi poverne [1] vin,
rachiuri cumpărînd, Preţul la fieştecare
mai încărcat îl spunea Şi cîştigu-
ncărcăturii-ntr-altă pungă îl punea. Cel
din han iar ca şi dînsul alte-n folosu-i făcea,
El băga cu doniţi apă-n marfa ce i-o aducea
Şi pentru acel adaos din vînzare bani
trăgea Ş-într-o osebită pungă îi băga şi îi
strîngea. Dar pentru această faptă îi veni a
se gîndi Ca nu prin vro întîmplare taina a
se dovedi : Şi avînd în han la soare o butie
cu oţet, In care tot turna apă şi vindea
încet-încet,

[1] Povarnă — fabrică de spirt şi de rachiu.

Aruncă pe vrana butii banii ce îi tăinuia, Ş-
apoi d-aci înainte tot mereu punea în ea. Cel
cu capitalul iarăşi se tof gîndi nencctat In ce
loc să puie banii cîştigaţi din încărcat,
Tovaroşul să nu-i simtă uneltitul meşteşug
Şi să i se dea de fată tainicul său vicleşug,
într-acestea văzînd butea cea cu oţet, zisă
sus, Socoti că nu să poate alt loc mai sigur
de putf, Şi scotînd prin taină banii într-însa
îi slobozi, Unde şi celalt tovaroş punea în
fiece zi ; Apoi d-aci înainte amîndoi ce
cîştiga, Pe ascuns unul de altul tot mereu în
ea băga. Deci împlinindu-se anul, au luat, s-
au socotit Ş-amîndoi ca să mai fie tovaroşi
nu s-a-nvoit; Marfă nu le rămăsese, nici mai
mult nici mai puţin Dej;ît butea cu oţetul şi
o bute iar cu vin ; La-mpărţire fiecare butea
cu oţet cerea Şi pe cea cu vin nici unul în
partea lui nu o **vrea.'** Deşi costa mai mult
vinul, după cum l-au preţuit, Dar în butea cu
oţetul era cîte s-au hoţit. Dacă văd şi văd ei
cum că cu certuri nu se împac Şi pe oameni
d-acest lucru ca să se mire îi fac, începură
între dînşii oarecum a bănui Şi nu putea
unul altui gîndul a-şi destăinui. Unul zicea
întru sine : „Poate tovaroşul meu M-a văzut
cumva vrodată cînd aruncam banii eu
Cellalt aşa zicea iarăşi : „Poate că-n ea cînd
am **pus** M-o fi văzut oarecine şi ducîndu-se
i-a spus !" Şi ca să se înţeleagă între dînşii
prin cuvînt, Se pun şi unul pe altul se întreb
cu jurămînt Cum că ce este pricina între
dînşii de se cert Ş-în partea sa fiecare cere
butea de oţet. La-ntrebările acestea
socotind că s-au simţit, îşi spuseră unul altui
cum şi ce fel s-au hoţit, Şi cum banii tot în
butea cea cu oţet îi lăsa, > Socotind
fieştecare să o ia în partea sa.

r

Dar de vreme ce secretul între ei s-a dovedit, Acea bute cu oţetul s-o spargă a trebuit. Aşadar prin învoire acea bute ei spărgînd Şi unul şi altul parte deopotrivă luînd, Puseră banii-n chimire şi s-au despărţit pe loc Şi să-şi caute plecară norocirea într-alt loc.

Unul dar plecînd să meargă la un oraş osebit, Fiind vară şi căldură foarte de nesuferit, Cînd veni un rîu să treacă, care era foarte lat Şi să vedea apa-ntr-însul ca creştalul cel curat, ■ El poftind ca să se scalde, să răsufle de zăduf, Descălecînd legă calul la umbra a unui stuf, Se dezbracă pîn' la una, cîntînd bucurat nespus, Şi dasupra peste haine chimirul cu bani 1-a pus ; Cînd intră ca să scalde şi începu a-nota, Ii veni-n gînd să se-ntoarcă spre haine a se uita, Cînd iacă un vultur mare în zbor pe aci trecînd Şi zărind chimirul roşu că e vro carne crezînd, Se repezi deodată cu un zbor grabnic nespus Şi răpindu-1 între gheară să înălţă iar în sus ; El sărind în grab din apă alergă după el gol, Strigînd, zbierînd, răcnind tare, slobozind şi un pistol Vulturul de spaimă-ndată, armă, glas cînd auzi, Chimirul care-1 luase drept în rîu îl slobozi, Care a săltat prin unde ceva, unde a căzut, Şi îl petrecu cu ochii pînă cînd nu s-a văzut. El atunci, clătind cu capul şi privind spre cer în sus, Zise : „Din apă veniră şi iar în apă s-au dus."

Cellalt, şi el plecînd iarăşi la un oraş depărtat, Unde trebuia să meargă pe apă şi pe uscat, Dacă ajunse la mare, cu un vas se îmbarcă Şi cu alţii împreună spre acea parte plecă. Calea fiind foarte lungă, el în oarecare ceas In corabie doparte în singurit loc s-a tras

Şi îşi descinse chimirul în care banii era,
Ii scoase, îi turnă-n poală ş-începu a-i număra ;
O maimuţă, căpitanul corăbiii ce-o avea
Şi din catarg de sus tocma cum sta şi la el privea,
Ii vedea toată mişcarea în acel ceas ce-o făcea
Şi galbenii în chimiru-i carii frumos străIucea,
Se coborî jos hoţeşte şi de departe pîndi,
Pînă cînd adună banii, în chimir îi grămădi,
Ş-alăturea lîngă sine după ce îl lăsă jos,
Ca să-şi potrivească trupul, să-1 încingă mai frumos,
1-1 răpi din ochi îndată şi fugind pe catarg sus
Cu chimirul împreună tocmai în vîrfu-i s-a pus :
Şi acolo deschizîndu-1 începu-a scoate din el
Galbenii carii văzuse şi a face-ntrTacest fel :
C-o mînă ţiind chimirul, alta cu galbeni umplea,
Şi privindu-i cîte unul, în mare îi azvîrlea ;
Rar, numai din doi-trei unul şi în partea-i arunca,
Care sta cu privighere să-i adune cum pica.
Astfel tot făcînd maimuţa pînă cînd a isprăvit,
In cele mai de pre urmă chimirul i-a azvîrlit.
El văzîndu-se, săracul, fără veste-ntr-acest rău
Şi numărînd ce-adunase, oftînd zise-n gîndul său :
„Banii cîţi cu nedreptate cîştigaţi carii i-am pus,
După cum haram veniră, astfel şi haram s-au dus."

Astfel e omul. După ce răstoarnă carul, atuncea vede drumul cel bun,

Că Dobînda multă rupe ciochinile '.

Dar însă Cinci degete sînt la o mînă şi unul cu altul nu se potrivesc Roatele se gonesc una pe alta şi nu se ajung niciodată. Unde e marfă, şi pagubă.

[1] Capetele dindărăt ale şeii, de care se atîrnă desaga.'

Ş-apoi Buţile goale mai mult sunet fac.

Şi Vinovatul mai mare gură face.

Adică : A mîncat aguridă părinţii Şi ş-au strepezit copiii dinţii.

Şi A mîncat urdă cu usturoi şi cere să-i miroase gura a lapte. Tovaroş numai la cîştig, la pagubă pune cîrlig. Mărgăritarul stă în fundul mării şi mortăcina pluteşte pe dasupra apei.

Ci mai bine, Daca-ţi este casa mare, Bagă în ea un mărăcine, Decît oe fieştecine.

Că Cine are strein are în casă spin.

Dar şi Dacă vom socoti noi Cît intră-n plăcintă foi, niciodată nu mîncăm.

Omul însă îşi încearcă gîndul său or pe bine or pe rău. Cîrmaciul cu-ngrijire bună Scapă corabia de furtună.

Totdauna Socoteala deasă e frăţie aleasă

Că Din grăunţe mărunte se fac grămezi mai multe.

Pentru că în oala acoperită nimenea nu ştie ce fierbe.

Şi Omul de treabă nu iese din casă cu mîna goală

Mulţi zic că Omului de ce-i place, d-aia se-ngraşe.

Insă Niciadată de tot pomul Nu se poate-ngrăşa omul.

DESPRE NEUNIRE ŞI NEÎNŢELEGERE

Boii uniţi la păşune
Lupul nu-i poate răpune.
Şi O nuia în mînă lesne se-ncovoaie, Dar cînd sînt mai muite se frîng anevoie;
Şi Oaia retrasă din turmă Lupii o iau după urmă.
Şi Vai de aceă însoţire Unde nu este unire !
Că Nu poate fi nălbitorul Tovaroş cu văpsitorul.
Nici care Va s-o-nnegrească din albă, Va şi mîini albe să aibă.
Şi De va fi să nu voiască Muierea să plămădească, Sade, cerne pînă mîine Şi tot nu frămîntă pîine.
Şi Să muncească, s-amărească Şi nimica nu-i sporeşte.

• Şi
II joacă cu
viclenie în ciur
fără văcălie [1].
Zicînd : O,
amărîţii de noi,
Nu ne unim
amîndoi !
Că Eu zic
tunsă şi el rasă,
Nu ştiu la ce o să
iasă.
Şi Eu strig încît capul mi
să descleiește Şi bărbătu-n
lene abia mormăieşte.
Unul zice : Nu
ne putem
înţelege, Un fel
nu ni să alege.
Altul : M-a înzăbălat
muierea Şi mă joacă
cum i-e vrerea.
Şi Mă fierbe în
oală seacă, Zi,
noapte, nu va să
tacă.
Of ! Mă
ciocăneşte ca
covaciul [2] Şi ca
gheonoaia copaciul
Cînd se necăjeşte, Strigă şi
ţipă ca din gură de şarpe, De
mă iau fiori din creştet pînă-n
talpe, S-a lipit de mine ca
scaiul de cîine.
Şi De prea mult ce mă
iubeşte, Ca cocoşul mă
chioreşte, Mă chioreşte parcă
va să mă împuşce.
Cum zice vorba :

[1] Cerc de coajă de tei din jurul sitei. [2] Fierarul.

Nici nu te lasă să te
prăpădeşti, Nici nu te lasă ca
toţi să trăieşti.
Că M-a îmbătrînit, mi-a scos
peri albi.
Şi ea Sade tot abanos,
ţapăn şi vîrtos.
Să vede că Are nouă
suflete ca pisica.
Iar mie Ziua şi noaptea
îmi roagă moartea.
Iacă Nişte zile
amărîte, Necăjite
şi tîrîte.
Dar într-o zi Era să
lepede şi potcoavele.
Eu ştiu însă, Dacă moare nevasta mea,
să duce lumea jumătate. Dacă mor şi eu, să
isprăveşte lumea.
De aceea Rabdă, inimă, şi taci,
că n-ai altă ce să faci.

POVESTEA VORBII

Un surd caprele păzind
Şi Ia umbră adormind,
După ce s-a deşteptat, Şi
împrejur s-a uitat, Nici o
capră n-a văzut Şi crezu
că le-au pierdut. A le
căuta plecînd Şi din loc
în loc umblînd,

Kări p-un plugar cioplind Şi la un gard împletind. Să duse a-1 întreba De i le-au văzut au ba. — *El iarăşi tot surd fiind "Şi ce zice neştiind, Socoti că 1-a-ntrebat De mai are de lucrat, Şi nasu-n sus ardicînd, Arătă cu el zicînd :*

— Iată, mai am puţintel,
• Pîn' la acel copăcel,
Apoi isprăvesc, mă duc D-amiaz ceva să îmbuc. Aşadar el a plecat Spre unde i-a arătat, Socotind că i-ar fi spus Că p-aci turma-i s-a dus, Zicînd :
— De le voi găsi, Şi tu te vei folosi, Că e în ele un ţap, Cu cornul drept frînt în **cap.** P-acel îţi făgăduiesc Că pe loc ţi-1 dăruiesc. Deci acel loc ocolind Şi turma, în crîng găsind, Ş-a-ntors către lucrător, Zicînd cu chip zîmbitor : •— Iată, mă ţiu de cuvînt, Na ţapul cu cornul frînt. Plugarul cum s-a uitat îi răspunse supărat :
— Să ferească Dumnezeu !
Nu, nu i-am frînt cornul eu.
Ciobanul îi zise iar :
•~ **Te** năcăjeşti **în zadar,**

Nu-ţi dau altul sănătos,
Dar p-acesla bucuros.
Plugarul ţapu-mpingînd
Să uită urît zieînd : —
Mă ! o, omule nătîng,
Cum eram cornul să-i
frîng Cînd eu nici nu l-
am văzut, Nici să mă uit
am şezut ? Fiind aceştia
acum La marginea unui
drum, Văd pe o fată
trecînd Şi la cînepă
torcînd. O opresc, o
chem pe loc, O aduc aci-
n mijloc, Şi unul ş-altul
se pun Şi cearta-ntre ei
îşi spun. Ea întîmplîndu-
se iar Surdă ca şi dînşii,
chiar Gîndi că o-ntreb.pe
ea *. Pe cine-i
place să ia, Şi le zise : —
De vreţi voi, Eu iau pe
unul din doi, Apoi fii tu,
fie el, Mie-mi plăceţi tot
un fel. Pe cînd aceasta
spunea, Iată ş-un popă
venea, De bătrîn se
cocoşa Şi călare făr' de
şa. Ei pe loc cum l-au
zărit Şi pe dînsul l-au
oprit, Şi ca să-i spuie s-
au pus Toţi, cum ziserăm
mai sus. Preotul, surd
fiind iar Şi ce zic n-avînd
habar, Cînd la unul
ascultă, Cînd la altul să
uită,

Şi sărind jos după cal
Zise : — De e al tău, na-1,
Că la treaba mea mergînd
îl găsii colea păscînd,
Şi pe el m-am aruncat,
Să mă duc pin' la ăl sat.
Deci ei cum s-o fi-nţeles,
Nu poci să vă spui ales,
Că cu toţii au plecat
Ş-au mers la zapciu în sat,
Să-i împace la un fel,
Că doar n-o fi surd şi el.
Zapciul în acea zi,
Cînd a vrut a-i auzi,
S-a-ntîmplat a-1 nemerl
Cînd nu-i putea suferi
Şi vorbă cînd nu-i plăcea,
Fiindcă cură făcea ;
Că umblase cam zarif [1]
Şi era puţin zaif[2].
Venise atunci la el
Ş-un meşter c-un cojocel
Şi să necăjise foc
Că nu-1 încăpea deloc.
Surzii grămadă intrînd,
Fără a-şi aştepta rînd,
Toţi dodată s-au pornit,
Ii spun la ce au venit,
De părea că urlă lupi
Şi albinele la stupi.
Plugarul jura pe sfînt
Că el cornul nu i-a frînt;
Ciobanul striga înalt :
— Ast ţap îi dau, nu-i dau alt I

[1] Elegant, frumos (aici pare să însemne „*cu* chef"). [1] Indispus, bolnav.

Fata arăta şi ea Că pe unul din doi ia ; Preotul spunea de cal, Arătîndu-şi al său hal, Cum că el nu 1-a furat, Ci numai 1-a-ncălecat. Zapciul privind uimit La lucru nepomenit, Fiind şi supărat foc, De cură şi de cojoc, , Se dezbrăcă-n acel ceas Şi zise, strîmbînd din nas : — Să n-am parte d-ast cojoc (Şi îl aruncă în foc), Să se prefacă cărbuni, De nu sînteţi voi nebuni ! L-aşa oameni pătimaşi Poate crede cinevaşi Cînd îi taie vrun cuvînt Ş-îi rămîne vorba-n vînt, Dar ţ-e ciudă foarte mult Cînd aud şi nu ascult.

POVESTEA VORBII

Doi prieteni împreună la un drum călătorind, Un urs le ieşi-nainte, cu groază spre ei viind. Unul dintr-înşii, de frică, văzînd ursul furios, Se sui şi se ascunse sus într-un copaci stufos ; Cellalt, într-acest pericol singur dacă s-a văzut, S-a-ntins la pămînt îndată şi în mort s-a prefăcut. Ursul dar totdeodată asupra lui cum sosi, Pe la nas, pe la ureche, se plecă a-1 mirosi |

Iar el îşi ţinu suflarea, să nu-1 simtă că e viu,
Că ursul mort nu mănîncă, după cum zic cei
ce ştiu | Şi aşa, de mort gîndindu-1, cum sta
nesuflînd lungit, Nicidecum neatingîndu-1, 1-
a lăsat şi a fugit ;

Iar prietenul său, care sta în copaciul stufos,
După ce se duse ursul, 1-a-ntrebat. dîndu-se
jos :
— Ia spune-mi,- măi frăţioare, ursul ce lucru-ţi
şopti," Cînd se puse la urechea-ţi ? (Şi-ncepu a
hohoti.)
— Mi-a poruncit — el răspunse — sa* ţiu minte să
păzeso Şi c-un prieten ca tine să nu mai
călătoresc.

POVESTEA VORBII

Primăvara într-un nuc,
Stînd şi cucuind un cuc,
Doi proşti, cum îl asculta,
Porniră a se certa ;
Pe unu-1 chema Pălmuş ,
Şi pe cellalt Ciomăguş.
Pălmuş privind la cuc sus
Şi văzîndu-1 spre el pus
Zise — Or văzuşi tu, mă,
Că cu cu mie-mi cîntă ?
Ciomăguş zise : — Minţi tu,
Că cucu-n nuc cum stătu
La mine-ntîi să uită
Ş-apoi atuncea cîntă.
— Dar nu vezi — Pălmuş a **zis** —
Cu ciocu-ncotro e-ntins ?
Dacă ţie ţ-ar cînta,
La tine s-ar şi uita.

Ciomăguş se-ntărîtă
Şi taîla ii arătă,
Zicîndu-i : — Nu-mi lot vrăji,
Că de mă voi necăji,
Cu asta-n cap te pocnesc,
Ai auzit ce-ţi vorbesc ?
T-am spus că cînd a cîntat
întîi în ochi mi-a căutat.
— Ce-e ? tu să mă baţi zici ? Tu
pe mine ? Na dar ! — plici !
— Ce dai tu în mine, mă ? (Şi
ciomagu-şi întrema)
Na !—poc !—Mă !—plici, sap !—
Na !—buf ! Aolio ! — Stai ! —
Mă ! Uf !
— Ho, ho, ce aveţi de
gînd ?
Strigă Bunea alergînd,
Ş-apucînd îi descîlci,
Pe un, pe alt
îmbrînci, Pe amîndoi
ocărînd, Judecîndu-i
şi zicînd :
— Fire-aţi porci-de-cîini să
fiţi !
V-aţi pornit să vă sluţiţi !
Pălmuş, aprins grozav foc,
Merge la zapciu pe loc,
Şi spuind cum s-a
certat, I-a dat bani şi 1-
a rugat Ca, cînd îi va-
nfăţişa, Să zică ca el
aşa, Că cucul lui **i-a**
cîntat Şi să certe pe
cellalt. Ciomăguş, p-
ascuns şi el Mergînd în
acelaşi fel, Pe zapciu
unse pe bot, Dînd cît
avea-n pungă tot-, Şi să
zică 1-a rugat Că cucul
lui i-a cîntat.

Deci cînd i-a înfăţişat Şi jalba le-a ascultat, Zapciul, puţin mişcînd Şi genuchiul ardicînd, Supt saltea le-a arătat Banii ce i-a fost ei dat, Zicînd : — Şi un ş-alt minţiţi Şi ca nebuni vă sfădiţi, Că cucul, să ştiţi curat, Numai mie mi-a cîntat ; Şi voi, zic, vă împăcaţi, Să n-auz că vă certaţi, C-apoi iau gîrbaciul meu Şi vă împac cum ştiu eu.

Vezi aşa, Cine face ca mine, ca mine să pată. Capul face, capul trage. Unde nu e cap, vai de picioare.

Mulţi zic că Banul e ochiul dracului.

Şi că Banul te bagă afund, banul te scoate în und'.

Dar Culcă-te pe urechea aia. Şi Ei fi bun cît ei fi. Căci Bolnavul multe zice şi sănătosul face ce ştie.

Că A băga mîna în miere şi a nu-ţi linge degetele nu să poate.

Două pisici dintr-o casă, surori, fraţi vei să le zioi,
în cămară după masă intrînd ca nişte pisici,
Mirosiră, cotiliră * din taler în taleraş
Ş-între altele găsiră şi o felie de caş.
Sar amîndouă dodată, asupra-i să grămădesc,
Pentru el vor să se bată, fac gură, se gîlcevesc.
Şi una şi alta rele, mîrîia şi mieuia,
Să-1 împartă între ele nicidecum nu să-nvoia.
Şi ca să nu să mai certe merg la cotoi, cer la el
Ca prin dreaptă judecată să le-mpace la un fel.
Cotoiul, ca un cu minte, le-a zis : — Nu vă mai certaţi,
Ce folos mii de cuvinte ? eu ştiu cum vă împăcaţi :
Care le împacă toate e cumpăna pre pămînt,
Şi împrotiva-i nu poate nimeni să zică cuvînt.
Zicînd aceste, apucă şi europenele pe loc,
Ceru caşul să-i aducă, îl rupe drept prin mijloc,
Pune într-o parte ş-alta caşul cel în două frînt,
înalţă cu mîna-ndată cumpăna de la pămînt ;
Dacă vede că-ntr-o-parte atîrnă mai greu niţel,
Ia din cealaltă parte şi muşcă ceva din el.
îl pune iar, iar ridică, acum dincoaci greu văzînd,
Muşcă şi d-aci niţică, ca să potrivească vrînd.
Apoi iar şi iar şi iară, cînd aci, cînd colea greu,
Vrînd lor rău să nu le pară, el a muşcat tot mereu/
Pîn'să satură pe sine şi lăsă părţile mici ;
Atunci le potrivi bine şi le dete la pisici.
Ele dar silite fură astfel a se mulţămi,
Dacă minte nu avură singure a-1 împărţi.

[1] Cotrobăiră, scotociră. *nd,t-*

~

w

DESPRE MOJICIE IARĂŞI

Paserea după ce se cunoaşte ? — După cîntec.

Şi . Mojicul după .ce se cunoaşte ? — După vorbă.

Că E politicos ca gardul, îţi jupoaie obrazul.

Mojicul Nu-şi cunoaşte lungul nasului.

Că De unde ştie ciobanul ce lucru e şofranul ? Omul neslujit e ca lemnul necioplit.

Te pomeneşti că Iţi trînteşte vorba ca ciomagul.

Zicînd : Nu căuta ce am fost, ci te uită acum ce sânt.

Şi Nu te uita la cojoc, ci te uită ce e supt cojoc. De aceea ■ Nu te băga în tărîţe, că te mănîncă porcii. Insă Dumnezeu să te păzească de ţiganul turcit şi de mojicul grecit.

$i Dumnezeu să te ferească de bătaie cerească, de urgie-mpărătească şi de pîra mojicească.

DESPRE VICLENIE

In faţă una-ţi vorbeşte
Şi în dos alta-ţi
croieşte.'[1] Şi

In ochi cu gura te
unge Ş-în dos cu ac te
împunge.
Şi
In faţă dinţi îţi albeşte
Şi inima îşi negreşte.
Şi In faţă te
netezeşte Şi în
spate te ciopleşte.
El este C-albina,-n
gură cu miere Ş-în
coadă cu ac şi fiere.
Vicleanul Fîţîie coada ca
vulpea, în toate părţile.
îl vezi numai, Bună ziua toată ziua
şi din cap la toţi **mereu** moţ.
Şi **Te** mîngîie
cu ghimpi
Şi Te atinge
cu bumbac.
Pe vicleanul Cît să
umbli să-1 pipăieşti, Nici
în piua nu-1 rremereşti.
Cum a zis
unul : De scund
este scund, Dar
nu-i dai de fund.
Cu un cuvînt, Este
taler cu două feţe.

POVESTEA VORBII

Oarecare meşteraş A
trimis un băieţaş Cu
un taler rudăresc, Cu
două feţe, prostesc,

Ca să ia de la băcan
Icre roşii de un ban ;
Ii mai dete şi alţi doi
Să ia icre negre moi.
Băiatul cam prosticel,
Cerînd icre de un fel,
Le-a pus pe taler aci
Şi alte porunci.
Băcanul dacă i-a dat,
— Unde le pui ? 1-a-ntpebat.'
El talerul întorcînd
Şi icrele răsturnînd :
— Pune-le aici, a zis, Ş-a mers d-unde 1-a trimis." Acolo cînd s-arătat, Stăpînul său 1-a-ntrebat :
— Celelalte unde sînt, Or nu-nţelegi de cuvînt ? Copilul iar întorcînd
Şi : — Iacăte-le, zieînd, Căzură ş-acele jos, Nimica fiind din dos.' Stăpînul său, necăjit, îndată 1-a pălmuit, Zieînd : — Vezi, minte să ţii Şi păzeşte să nu fii Cu două feţe şi tu, C-as' taler ce te bătu.

POVESTEA VORBII

Un sultan odată umblînd prin cetate Pe jos cu vizirul în haine schimbate Văzu înaintea-i o pară scăpată Ş-o rîdică singur plecîndu-se-ndata.

Vizirul această urmare văzîndu-i
Şi păzindu-i vreme l-a-ntrebat zicîndu-i :
— Mă iartă, stăpîne, pentru îndrăznire,
Că îmi stă în cuget o nedomirire :
Mi-a fost de mirare că o para mică,
Care şi nimica poate să se zică,
Un sultan ca tine, bogat cu haznale,
Să te pleci la dînsa să o iei din cale !
Sultanul răspunse : — Acel ce din **fire**
Va lua paraua în despreţuire
Din puţin să-nvaţă întru nepăstrare
Ca să nu se uite şi la banul mare ;
Omul care ştie a trăi cu păstru[1]
Paraua o are *la* galben căpăstru ;
Ziseşi că paraua nu e lucru mare,
Dar cit de greu este omul cînd n-o **are** I
Paraua e mică, dar loc mare prinde,
Că, cînd îţi lipseşte, pîinea nu ţ-o **vinde,**
D-aceea paraua omul cel cuminte
Trebui ca pe galben s-o aibă-nainte,
Că joc cine-şi bate ş-îi dă cu piciorul,
Cu vremea ajunge ca să-i ducă dorul.
Eu nu zic că omul cumplit[2] să se facă
Şi pînă-ntr-atîta argintul să-i placă,
încît să ajungă la el să se-nchine
Şi să îngrijască numai pentru sine,
Ci zic că la păstru firea să-şi deprinză
Şi, cînd dă, să vază banul loc să prinză,
Ca să strîngă, s-aibă atît pentru sine,
Cît să poată face şi altuia bine.
De ce pentru sine ? Pentru vremuri grele,
Pentru niscai boale, pentru-ntîmplări rele,
Cînd se-cheltuieşte şi cîştig nu este,
Pentru neputinţe ş-alte ca aceste ;

[1] Economie, păstrare, strîngere. [s] Zgîrcit

Iar pentru alţi cum ? Ca milă să-i
fio, Să aibă să scape- oameni din
robie,
- dea pentru suflet şi bine a
face, Scăpătaţi s-ajute, sirmani
să îmbrace, Pe cui pradă focul, pe
cîţi apa-neacă, Pe cîţi îi las hoţii în
stare săracă, Văzînd să nu-i lase-n
lacrămi să rămîie, Ci să aibă-n
mină cu ce să-i mîngîie.

POVESTEA VORBII

Unul avînd poftă să maargă la ţară
După trebuinţă, într-o zi de vară,
Ducîndu-se-ndată la un oarecare,
Ceru armăsarul, ştiindu-1 că are.
Acel îi răspunse : — Frate, rău îmi pare
C-a-ţi sluji 1-aceasta nu-s acum în stare,
Că nici trei minute nu sînt încă bine
De cînd l-am dat altui prieten ca tine.
El îl rugă iarăşi, zicînd : — Dă-mi dar
calul.
— E ! frate, — răspunse — cînd i-aş
spune halul,
De milă i-ai plînge şi nu mi l-ai cere,
Că stă-n grajd, săracul, numa-n trei
picere. El îl rugă iarăşi ; — Dă-mi
încai măgarul.
— Apoi l-am dat — zise — tot eu
armăsarul.
Cînd zise aceasta, în grajd
dobitocul *
A zbierat îndată, viindu-i
sorocul. El auzind zise : —
Cum nu e aice ? Uită-te, el
singur că e în grajd zice.
— Frate ! — îi răspunse — n-am cinste
la tine
Dacă crezi măgarul mai mult decît
mine !
Tu nu ştii că-n lume e zicala asta,
Că „să nu-ţi dai altui calul şi "nevasta".
Şi pe lîngă asta mai e o
poveste : „Frate or nefrate,
brînza pe bani este". .

Aşadar Omul la nevoie miroasă
şi ce nu-i o voia. De dorul fragilor,
mănîncă frunzele.
Sau înghite la răbdări
prăjite.
Căci Lucrul strein nu ţine
de cald.
Că Tocma cînd îţi pasă, fără
dînsul te lasă.
Şi Dacă nu ţi se trece vorba, nu-ti
mai reci gura.
Că Dacă nu eşti vrednic
la o treabă, Nu-ţi bate capul
degeaba.
Precum zice : Nu-ţi este
puterea cît îţi este vrerea.

POVESTEA VORBII

Unul se împrumutase de la finul său un sac
Rupt, prăpădit, plin de petici, ca al unuia sărac.
După ce-şi isprăvi treaba, înapoi, nu i 1-a dat,
Ci, ca pe o treanţă veche, într-un colţ 1-a
aruncat. După ce a trecut vreme, finul său la el
mergînd A cerut ca să-i dea sacul, cam cu
ruşine zicînd :
— Nasule, nu cumva mai ţii acea ruptură
de sac,
Că uneori şi cu dînsul cîte o trebşoară fac ?
Naşul, care nu-ngrijise de un asfel de sac
rău,
Căutînd şi negăsindu-1, zise către finul
său :
— E-ei ! fine, cine ştie unde o fi aruncat !
Că pînă mai deunăzi îl vedeam colea supt pat.
Finul pe loc schimbă vorba, zicînd : — Ce fel ?
Ei, sărac 1
S-a pierdut ! Şi era, uite, o bunătate de sac !

De aceea dar, Cine are barbă
să-şi cumpere pieptene.
Căci De la un rău platnic, şi cu cenuşa
după vatră sau un
sac de paie să te mulţumeşti.

POVESTEA C1NTECULUI

Un timp c-unele se duce,
Cîte le-a adus cu el, Ş-alt
timp altele aduce, Osebite
ş-în alt fel.

Unul vine şi desface Cîte
celalt a făcut Ş-altul vine,
iar preface Din plăcut în
neplăcut.

Totdauna fiecare E
c-unelte încărcat Şi
se află în lucrare Zi
şi noapte nencetat

Noi dormim şi el veghează
Şi lucrează cînd şedem,
Din zi-n zi ne-nfăţişază
Cîte-un ce nou să vedem :

Vezi p-un tînăr în putere,
Cu cuvînt viu şi cu ton. Azi
bătrîn fără vedere, Răzimat
p-al său baston.

Vezi pe unul ce în lume
Era-n sărăcie stins,
Astăzi între alţi cu
nume, Cu moşii şi cu
coprins.

Vezi pe unul ce-n
mărire Era groază
celor mici, Azi căzut
din fericire, Ocolit şi de
amici.

Deci dar toate sînt
deşartă Ale lumii, c-un
cuvînt, Cîte timpul le
împarte, Unui ş-altui
pre pâmînt.

Lumea este ca o roată
Ce se-ntoarce tot de
rost, Fără cineva să
poată Să rămîie-n ce a
fost :

Frumuseţea cea mai
sfîntă Nu stă-n punctul
fericit, Azi frumoasa ce
se-ncîntă Mîine vezi că
s-a zbîrcit.

Multe lucruri
trecătoare, Griji,
necazuri de nimic,
Sînt la om
vătămătoare,
Frumuseţea care-i
stric.

Asfel tu dar, prin
urmare, Cîte-ţi zic de
nu le crezi, Şi
frumseţea-ţi în ce
stare Va ajunge o să
vezi.

O ŞEZĂTOARE LA TARA SAU CĂLĂTORIA LUI MOŞ ALBU

Din Bucureşti într-o toamnă plecînd pentru un drum lung.
Seara pîn'la Colintina abia putui să ajung.
Aci fiind hanuri multe, aş fi putut să rămîi
Şi ca un drumaş pedestru în acea noapte să mii,
Dar să nu fac ca ţiganul, carele cînd a plecat
Ş-a luat pila, ciocanul, şi în tindă s-a -culcat,
Viindu-mi aceste-n minte, îmi iau traista pe ciomag,
Şi după ce ca tot omul un ciocan de rachiu trag,
O iau pe jos în drum iute, văzînd că s-a înserat,
Ca să ajung mai devreme să găzduiesc la vrun **sat,**
Mergînd astfel puţin încă, nişte ceaţă s-a întins
Ş-o-ntunecime adîncă din patru părţi m-a coprins ;
Eu mergînd şi ceaţa, fumul cît trecea să lăsa gros,
încît abia vedeam drumul cu ochii plecaţi în jos.
Satul nu era departe, dar eu drumul meu pierzînd
Luasem spre altă parte, unde mă duc nevăzînd ;
Cînd mă pomenii dodată între nişte arătări,
Am stătut în loc îndată, privind cu fluierături ;
Mă miram spre care parte să merg, calea să-mi descurc,
Ziua era prea departe să stau aci să mă culc.
Privind astfel mai departe, văz o lumină de foc,
Şi prin mărăcini, prin gloduri o luai spre acel loc ;
întuneric fiind foarte, unde călcam nu vedeam,
Ţiind ochii spre lumină mă-mpiedicam şi cădeam ;
Pînă cînd în cea din urmă dodată cum am păşit,
Mă pomenii într-o groapă, de unde n-am mai ieşit ;

Noroc că nu fusese apă, ci un puţ nisipos, sec,
Săpat, neisprăvit încă, dar puteam să mă înec ;
Nici n-a fost ghizduri sau lemne de care să mă lovesc,
Că adormeam somnul tatii, să nu mă mai pomenesc ;
Decît mă alesei numai cu dureri din lovituri,
Cu genunchi, coate belite şi la ochi cu zgîrieturi.
Şi aşa fără de voie-mi am rămas să dorm aici,
Nevrînd să fac ca ţiganul în tindă a conăci.
li găseam atunci dreptate, de-îl luasem de prost,
Şi ziceam că mai cuminte decît mine el a fost.
De făceam şi eu ca dînsul, nu eram să rătăcesc,
Şi să caz în astă groapă, să mor, să mă prăpădesc.
Fiind mult pînă la ziuă, am avut timp de prisos
Ca să procitesc în minte mii de spuneri de folos,
Pe care eu mai-nainte nu le chibzuiam aşa,
Ci-mi intra pe o ureche şi pe ceilaltă-mi ieşa ;
Şi ziceam, clătind cu capul, că d-aia bieţii români
La cîte o întîmplare zic vorba celor bătrîni :
Că „omul pînă nu pătimeşte
Niciodată nu să-nţelepţeşte". Dar ca surdului baţi toabă la urechi cu ăst cuvînt.
Că din gură cu vînt iese şi să duce iar în yînt.

Adică următoarea povaţă : Cine pleacă mai de dimineaţă (Neaşteptînd soare să răsară) Departe ajunge pînă seară. Şi iarăşi : la orice călătorie Nu pleca fără tovărăşie. Negoţul de vei să-ţi fie sigur, Să-l întorci fără tovaroş, singur. Lupului de ce-i e ceafa groasă ? Că singur îşi găteşte de masă.

SI

Aşadar tovaroşia la negoţ e de prisos, Iar la o călătorie să aibi este de folos ;

Căci poate cazi în vro groapă, în apă sau în vrun rîu,
Şi de n-are vro putere, tot îţi întinde un brîu.
Bunioară iacă mie acum cum mi s-a-ntîmplat,
Să fi avut un tovaroş, mîine ar vesti în sat ;
Dar acuma cine ştie d-aci de voi mai ieşi,
Poate de sete, de foame chinuit mă voi sfîrşi !
Gîndind astfel văz că-ncepe a se lumina de zi
Şi scîrţîituri de cară pe drum a se auzi.
Atunci cunoscui că puţul e-n marginea unui drum
Şi pe lîngă tot necazul mă bucurai oarecum.
Deci cînd şimţii mai aproape scîrţîitura de car,
începui să strig din groapă cu recnet ca de văcar.
Dar de alt necaz acuma fierea în mine crăpa :
Că zgomotul cel de cară de tot glasu-mi astupa.
Mai trecînd, auzii iarăşi nişte glasuri de copii,
Carii venise cu vite să le pască prin cîmpii.
Asemenea şi la dînşii am început a striga,
Dar ei fără să auză să juca şi alerga ;
Mai dedei încă o gură, tocma cum strigă la lup,
De eram să-mi rup şi glasul şi de tot să mă astup ;
Dar ce folos ! că băieţii deşi au auzit glas
S-au alergat să se uite în groapă în acel ceas,
Cum mă văzură îndată în fundul puţului stînd,
O croiră toţi la fugă, „Aoleo, dracu !" strigînd...
— Nu sînt drac ! strigai la dînşii, dar ei nici n-au auzit,
Ci-n sat la părinţi să spuie pe fugă s-a repezit;
Şi sătenii auzindu-i au luat funii pe loc,
Gîndind că din sat d-acilea a căzut vrun dobitoc ;
Dar la puţ dacă veniră şi se uitară în el,
în loc de drac şi de vită văd un om cu ei la fel;
Ş-începură cu mirare a zice ş-a se cruci :
— Ucigă-te crucea, drace ! Măi, dar cum căzuşi aci ?
Beat ai fost, n-ai fost în firea-ţi, or cum ţi s-a întîmplat,
Tu ai căzut aci singur, or cineva brînci ţ-a dat ?
Acestea zicînd, lăsară funia ce au adus
Şi legîndu-mă cu dînsa de suptsiori m-au tras sus ;

Apoi puţintel cu dînşii pe verdeaţă am şezut
Şi le-am spus toată-ntrmplarea şi în puţ cum am căzut.

Deci dînd la toţi mulţămire şi slavă lui Dumnezeu,
îmi luai traista-n spinare şi plecai pe drumul meu,
Hotărînd ca mai devreme la vrun sat să găzduiesc,
Ca nu cumva să se-ntîmple ceva iar să pătimesc.
Mersei vreo cîteva ceasuri, fără undeva să şez,
Temîndu-mă sileam calea pe drum să nu înserez,
Şi tot priveam înainte cînd şi cînd să văz un sat,
Cum şi în cele din urmă de el m-am apropiat ;
Şi fiind acum devreme şi soarele încă sus,
Rămîind ca două suliţi să sfinţească la apus,
Şi nimeni nu se-ntorsese din săteni pînă atunci,
Ci se aflau toţi la muncă încolo-încoaei prin lunci,
Şezui aci jos pe iarbă, fiindcă vîntul bătea,
Fiind şi gardul aproape, mă răziniai d-o proptea,
Gîndind ca să mai răsuflu şi să odihnesc cevaşi
Pînă să vie sătenii şi să-mi caut un sălaş.
Eu ostenit de drum una, al doilea nedormit,
Stînd în puţ o noapte-ntreagă în cugete chinuit,
Am adormit fără veste lingă gard cum am picat;
Cînd m-am deşteptat, văzui că tot satul s-a fost ciolcat.
tncepînd să fluier iară, mă scol, mă uit împrejur,
Şi, Dumnezeu să mă ierte, cît p-aci eram să-njur,
Cînd văzui că nicăierea lumină nu se zărea,
Decît la o ferestruie ceva-ceva licurea ;
îmi luai traista la umăr şi ciomăgelul în mîini
Şi plecai spre acea casă, lătrîndu-mă mii de dini ;
Cînd am mers în bătătură şi la uşă am ajuns,
Nici n-am strigat, ş-o femeie dinlăuntru a răspuns :
— Cine e pe astă-vreme ? Eu îi răspunsei : — Oua buin'.
Ea mă întrebă : — Cîţi inşi sînteţi ? Eu am răspuns :
— Numai un.
r- Dar ce vrei ? mă-ntrebă iară ; eu am răspuns ;

— Sînt drumaş,
Am întârziat pe cale şi te rog să-mi dai
sălaş. Ea, deschizînd : — Poftim — zice —
intră-n casă,
dragul
meu. Că pentru oameni de treabă e loc de la
Dumnezeu. Intrînd şi dînd bună vreme, ea mă-
ndreptă la un pat Ş-împingînd în foc tăciunii, să
toarcă s-a apucat ; Şi tocmai cînd să casc gura să-
ncep a o întreba Despre una, despre alta şi d-are
bărbat sau ba, Din depărtare dodată se auzi un
cimpoi, Făcîndu-i alai toţi cîinii cu lătratul
dinapoi, La care zise femeia : Iacă şi bărbatul
meu, Beat de la circiumă vine şi cîntă să-1 auz eu.
Acest cuvînt al nevestii, că vine bărbatu-i beat,
Nu-mi prea sună-n urechi bine şi cam-
cam m-am
îngrija
t ⌊ „De o fi, ziceam în sine-mi, vreun om
bănuitor Şi cu arţag la beţie, bătăios
gîlcevitor, Cum mă va vedea pe mine, la miez
de noapte şezînd Cu nevasta lui în casă, te
miri ce i-o da prin gînd ! Şi atunci, Doamne
fereşte, iar vreuna voi păţi De nu voi ave cu
cine părul a mi-1 împărţi !". Gîndind eu
aceste, iacă cîinele lui îl latră Şi gazda mea
cu cimpoiul abia pe uşă intră.
— Bună vreme ! — zise vesel, la nevasta lui
cătînd —■
Dar ce nu te-ai culcat încă şi şezi la furcă
torcînd ?
Pe lîngă aceste vorbe s-a-ntins cu mîna la
ea Ca tot omul la nevasta-i cam în glume
cînd o ia." Dar ea : — Şezi, frate, — îi zise,
cam încetinel
şoptind
—5 Avem un strein în casă şi poate n-o fi
dormind ; Mă pomenii adineaură cu el la uşă
bătînd, Pînă mîine-dimineaţă sălaş de la noi
cerînd.

El cînd zise : — Unde este ? îndată s-a şi sucit,
Şi văzîndu-mă îmi zise : — Oaspet, bine ai
venit ! Apoi întrebînd nevasta : — Dar i-ai dai
pentru cinat ?
— Ce să-i dau ? — ea"îi răspunse — mămăliga
s-a mîncat.
— Fă alta curînd, îi zise — Dar din ce ? — ea i-a
vorbit —* Că mălaiul ce-1 avurăm de astăzi s-a
isprăvit.
— Pleacă mai curînd — el zise — şi te-mprumută
din sat
— Acuma toţi dorm — răspunse —, dar voi
fierbe
un pîsat,
— Ai pîsat ? bravo — el zise — pune căldarea
curînd,
Şi o umple să-i ajungă, că o fi omul flămînd.
Eu auzind vorba bună, care nu o aşteptam,
Îmi veni puţintel suflet, dar tăceam şi
ascultam ;
Că mă temeam cu vro vorbă nu cumva să-1
înăspresc
Şi cu vreo-njurătură pe loc să mă pomenesc.
Pisatul dar fuse gata, masa îndată s-a pus
Ş-într-o troacă largă, mare răsturnîndu-1 1-a
adus.
— Prietene, poftim ! — zise veselul
ospătător —
Vino şi şezi de mănîncă, ca un flămînd
călător,
Şi eu aci lingă tine cu cimpoiul o să
şez,
Pînă te-ai sătura bine, să-ţi cînt să te
dezmierdez ; Că am poftă să-ţi fac cinste
tocma ca la un boier, Să pomeneşti de sălaşul
al unuia cimpoier.

Aşa eu şezui la masă a mînca şi a sufla,
Începu şi el îndată cimpoiul a şi-1 umfla ;
Deşi nu-mi ardea de cîntec, cum eram ostenit
mult,
Dar cu voie fără voie, trebuia ca să-1 ascult.
El cînta, eu pe tăcute cu lingura tot căram,
Eu treaz, flămînd, el beat, satul, cam nepotriviţi
eram ;
Dar cînd eu îmi umflai burta şi mă-nchinai să mă
scol |
El privind şi văzînd vasul că încă tot nu e gol :
— Mănîncă ! strigă — mănîncă, te rog, dacă
mă iubeşti,
Nimica să nu rămîie, să te văz că-1 isprăveşti.

— Mîncai ! — zisei — bogdaproste, prea bine m-am
săturat
— Nu să poate, — el răspunse — mai nimica n-ai
mrru-
st Văzînd că nu scap de dînsul iarăşi lingura luai, Ca să-i îndeplinesc voia, încă ceva mai mîncai. Văzînd el că statui iarăşi, se uită iarăşi în vas Ş-îmi zise : — Ţ-am spus o dată să-1 mănînci, că nu te las' Mă îmbia tot întruna şi din cimpoi nu tăcea. Nu mai avea altă vorbă decît „mănîncâ !" zicea. Eu văzînd că nu am altfel de el să mă mîntuiesc, Trebuia orcum pisatul din troacă să-i isprăvesc ; Ş-învăţîndu-mă nevoia, iar lingura am luat Ş-începui s-o duc spre gură încărcată cu pîsat, Iar cu cealaltă mînă din lingură îl luam Şi fără să mă priceapă p-ascuns în sin îl băgăm ; Că fiind cam întuneric cu lumina de tăciuni. Am putut să fac prea lesne astfel de înşelăciuni ; Şi mai vîrtos el adesea cimpoiul cum îşi umfla, Aveam prilej să nu poată meşteşugul a-mi afla

Astfel curăţind eu vasul şi lăsîndu-1 de tot gol,
Am întrebat de am voie de la masă să mă scol.
El îşi plecă iarăşi capul şi în troacă s-a uitat,
Ca să vază de mai este într-însa ceva păsat ;
Şi văzînd-o goală-mi zise : — Scoală, acum să jucăm
0 horă de brîu sîrbească şi atunci să ne culcăm.
Zicînd aceste îndată o mînă îmi puse-n brîu
Şi începu să mă poarte ca p-un dobitoc de frîu ;
Iar cu cealaltă mînă din cimpoi zgomot făcea,
Strigîndu-imii des „joacă bine !", prin casă mă răsucea ;
Cu voie, fără de voie, a trebuit să şi joc,
Ca să «cap cumva din mîna-i nu aveam nici un mijloc.
Trăgînd dar prin casă danţul şi fiind de brîu întins.
Slăbind încet, încet brîul deodată s-a descins,

Ş-începu din sîn pisatul isupt
picioare a pica
j prin casă şi de noi a se
călca ;

El s sub picior moale, îndată stătu din joc
aciune se uită in acel
loc.
Ce i s- ebunul, e aproape de-
nţeles,
înce] in mine, strigîrid afară să ies.
Şi luindu-mă de mină pe uşă mă îmbrînci,
Zicînd : — Du-te în poiană, iar nu în casă
aci. Se luă şi după mine, dindu-mi una
peste tui', Zicînd : — Du-te mai departe,
iar nu aici împrejur. Eu văzîndu-mă de
dînsul dat afară ca un porc Mă temui d-
aci-nainte în casă să mai mă-ntorc, Ca ou
cumva să mă ţie pînă la ziua la joc Şi să
nu-mi odihnesc trupul ş-in acea noapte
deloc ; Aşa săi ii în grădină, d-acolo-n altă
intrai Şj pe o Claie de paie ca sa mă culc
mă urcai...

Stînd eu aci văz că trece un sătean cu carul gol,
îl strig, I] rog ca să vie să-mi dea mina să mă
scol.
Bunul om 'îşi opri carul, pe loc la mine veni
Şi îr tîi cu bună zraa după ce mă omeni,
Ml intri bă ce îmi este. Eu i-am zis : — Nu poci
acum,
Ci ia-mă-n car ş-îţi voi spune ceea ce mă-ntrebi
pe
drum.[1]
Aşa el de suptsioară ca p-o mireasă mă ia,
Ş-abia în caru-i mă puse, fără a se-ngreuia,
Dete „hăis ! cea !", plecă carul, şi eu cum eram
turtit
Ca un copilaş în leagăn îndată am adormit.
El neavînd ce să facă să dorm buştean m-a lăsat
Ş-a fost silit să mă ducă acasă -la el în sat.
Clnd ajunse-n bătătură ş-începu *a* desjuga,
Auzmdu-1 făcînd gură şi copiii a-şi striga,
* Mă deşteptai deodată treaz de vin, de somn
sătul,
Şi i ai i tras cu carul şi băgat supt un patul
îmi frec ochii* mă. Uit bine, văz că s-a
fost înserat, Ş-alăturea un foc mare de
fete înconjurat,

Care clin sat se strânsese la şezătoare cu furci
Şi de glume, basme, risuri hohoteau ca nişte curci.

Mă ridicai în picioare *ca* să mă dau jos din car, Dar şezui iar, cînd văzui că sînt plin de noroi, murdar ; Şi stînd aci, pîntre loitre la dînsele mă uitam, Tiriachiu, în cap cu fumul, cu căscate ascultam ; Aşa-ntelesei că ele a fost spuind ghicitori. Cum obicinuiesc prin sate să spuie la şezători ; Alte care mai zisese nu poci să ştiu pîn-aci, Decît pe-acestea care auzii a le ghici :

Ghici ghicitoarea mea :
Ce lucru este în toate
Şi fără el nu se
poate ?
(Numele)

Să vă întreb alta :
Spuneţi-mi acum
anume Ce pom e acel
în lume Care ramurile
sale Toate le are la
vals Şi vinele,
rădăcina, Ii stau în
sus cu tulpina ?
(Omul)

Ghici ghicitoarea mea :
Ce floare e mai frumoasă
Şi bărbaţii o miroasă,
Numai lor e
drăgăstoasă ? (Femeia)

Ghici ghicitoarea mea:
Ce nod cu gura să-
nnoadă Şi cu mîini nu se
desnoadă ? (Cununia)

Ce este aceea :
Supt pădure grămădită
Sade lumea învelită,
Ziua de soare fugită,
Noaptea de lună pitită ? (Cusa) Ghici ghicitoarea mea :

Sînt albă,
suîirninită, Şi
urîtă şi iubită.
Vara nu vor să mă vază
Şi iama mă-
mbrăţişează. (Soba)

Ghici ghicitoarea mea : Eu n-am din natură Nici limbă, nici gură, Dar spui la or care Cusurul ce-1 are, Şi nu se mînie, Ci va să mă ţie.
(Oglinda)

Ghici ghicitoarea mea : Din toate-s mai grasă Cînd intru, de groasă Umplu toată casa, Ziua mi-e ruşina, Noaptea văz mai bine.
(Luminarea)

Ghici ghicitoarea mea : Eu la orice casă Sînt slugă aleasă, Eu pe orişicine întîmpin cînd vine,

Cîad pleacă
afară, Eu i!
petrec iară.

(Uşa)

Ghici ghicitoarea mea :
Ziua în voiaj o Mereu
mă pornesc, Noaptea
mă pun straje Casa
să păzesc.

(Broasca uşii)

. Ghici ghicitoarea
mea : Sînt cercel cu
toartă Dar om nu mă
poartă, Decît mă
acată La case în faţă.

(Lacătul)'

Ghici ghicitoarea mea :
în pădure ra-am
născut, în pădure am
crescut, Ş-în oraş
cum m-au adus
Judecător am fost
pus.

(Băţul)

Ghici ghicitoarea mea :
Ce e dulce şi mai
dulce Şi nu poate să
se-mbuce, Dar din el
gustă tot omul, Şi
argatul, ca şi
domnul ?

(Somnul)

Ghici ghicitoarea
mea : Ce nu poţi
să pui Să şază în
cui ?

(Oul)

Ghici ghicitoarea
mea : Buturuguţă
uscată,

O ridică încărcată
Şi o dă joa
descărcată.
(Lingură)

Ghici ghicitoarea mea :
Trupul, capul mi-e tot una,
P-un picior stau
totdeauna, Cămări ani
nenumărate Şi le port
toate-mbrăcate, (Varza)

Ghici ghicitoarea mea :
Chipul meu e tot bubos Şl
nu-s la nimeni scîrbos,
Chiar de-mpăraţi sînt
cinstit , Şi la raasă-s
priimit.
(Strugurele
)

Ghici ghicitoarea mea :
Patru fraţi gemeni
născuţi. Tot îmbrăţişaţi
crescuţi, Oricînd îi vezi la
un loc înveliţi într-un
cojoc.
(Miezul de nucă)

Ghici ghicitoarea mea :
Coarne are şi bou nu e,
Samar poartă, măgar nu
e, Miini n-are.-n copaci se
suie. (Melcul)

Ghici ghicitoarea
mea :
La trup sînt uşor,
Fără aripi zbor,

'

Dar nu sînt nici nor.
(Fulgul)

Ghici ghicitoarea mea :
Ce hi ară încornorată
Umblă cu gura
căscată Şi numai cu
limba rîmă, Tot
răstoarnă şi dârîmă ?
(Plugul)

Ghici ghicitoarea mea :
Trupul îmi bagă în
casă Şi capul afară-mi
lasă.
(Cuiul)

Intr-acesiea, văz că vine la dînsele un bătrîn,
Care se pare că este un prea dezgheţat român,
Pe care ele-1 chemase să le spuie la poveşti,
Fiindcă el ştia carte ş-alte bazne bătrîneşti. .
Fetele dacă-1 văzură începură a-1 numi,
Zicînd : — Iacă şi moş Neagu veni a ne mulţămi.
După ce şezu bătrînul, una carea îndruga
începu cu linguşire a-i zice şi a-1 ruga :
— Moşicule ! ştii prea bine că noi toate te iubim
Şi ca pe un tată tocma te avem şi te cinstim ;
De aceea totdeauna te chemăm la şezători
Să ne spui vreo poveste şi niscaiva ghicitori;
Fă bine dar ş-astă-seară, fără a te supăra,
Cu ghicitori or cu bazne iarăşi a ne-ndatora.
El răspunse : — Draga tatii, eu ştiu lucruri bătrîneşti
Şi ca bătrîn nu-mi prea place ghicitori copilăreşti;
Dar ca să vă-mplinesc placul meu,
Vă voi spune, dar ştiu bine c-o să le dezleg tot eu.

Bunioară ca : Odată, un sătean la bîlci pleeînd,
Veni copilul la dînsul şi îl întrebă zicînd :
„Unde vrei să mergi, tatică ?" El : „La bîlci, copilul meu".
Fiul : „Cumpără-mi un fluier, de nu vei să merg şi eu 1"

Tatăl său făgăduindu-i şi la bîlci dacă s-a dus Ca să-i cumpere un fluier aminte ş-au şi adus. Acasă dacă se-ntoarse, fiul său 1-a-ntîmpinat Şi bucurat zise : „Tată ! dar fluier mi-ai cumpărat ?" El „.da *l*" după ce-i răspunse şi fluierul i-a întins Şi fiul de păreri bune cu două mîini 1-a eoprinfi ; După ce suflă într-însul şi se-ncercă a cînta, „Mă rog, tăticule, zise, na de cîntă dumneata". Aşa chiar şi voi acuma veţi face la spusul meu, Eu să vă zic ghicitoarea şi să o dezleg tot eu. Cu toate că nu mă supăr, puteţi să mă întrebaţi Care n-o puteţi pricepe şi nu ştiţi s-o dezlegaţi.

Aşadară ascultaţi :
întrebare : De ce latră cîinele ?
(Că nu poate vorbi) într. : De ee duce cîinele osul în gură ?
(Că nu are traistă să-4 puie) într. : De ce roade cîinele osul ?
(Că nu poate să-l înghită) într. : De ce se culcă boul ?
(Că nu poate să şază) într. : De ce-i curg boului balele ?
(Că nu poate să scuipe) într. : Cine geme nobolînd şi caută nepierzînd ?
(Porcu l) într. : De ce fuge iepurele la deal ?
(Că nu poate să intre sub -deal) într. : Cind stă iepurele şi nu fuge/?
(în frigare) într. : De ce sade cioara-n par ?
(Că nu se poate înţepa în el) într, : Cînd este parul cu amîndouă 'părţile-n pămînt ?
(Cînd e oala pusa pe el) într,. : Cînd e noaptea mai mică ?
(Cîod I -culci îe atra tî ~ziu)

Intr. : Cînd e viua cea mai lungă ?
(Cînd n-ai ce să mânînci) Intr. : Care bucate sînt mai cu gust ?
(Care se mănîncă cu foame) Intr. : Ce este mai dulce decît toate în lume ?
(Limba, cînd vorbeşte vorbe dulci) tn1 • Dar ce este mai amar decît toate ?
(Iarăşi limba, cînd vorbeşte vorbe amare) Ca d-aîde aste şi alte pe cînd moş Neagu spunea, I o care cele mai multe nu le poci minte ţinea, V ă , intrmd in bătătură alţi doi inşi, încet pîşind Şi pe cale împreună d-alde ale lor vorbind.

le cum îl zăriră îi ziseră îşi ziseră : — Vedeţi voi ? Uite că vine moş popa şi arendaşul la *not* Zicînd astfel se sculară care pe unde şedea, Cinstea cea cuviincioasă acestora ca să dea ; După dînşii totodată veni şi un militar,

din slujbă ieşise ş-aducea un lăutar. Deci îâcîndu-ie să şază, şezură şi ei în rînd, Cîte o buturuguţă în loc de scaune kiînd...

TABEL CRONOLOGIC

179G Se naşte la Sliven, în Bulgaria, Anton Pantaleon, din tată de profesie căldârar. Mama, Tomaida, rămasă curmd văduvă, cu trei copii, pribegeşte *peste* Dunăre.

18)2 Tomaida şi cu mezinul Anton se stabilesc la Bucureşti, după ce doi fraţi mai mari, cad la asediul Brăilei, fiind înrolaţi în armata rusă.

3813 E angajat paracliser la Biserica Olari.

1816—1818 Urmează cursurile şcolii deschise de Petru Efesiu, în tipografia căruia se angajează ulterior.

1820 Se căsătoreşte cu Zamfira Agurizian. Are un fiu, Li zăr,

1821 Pe timpul răscoalei lui Tudor Vladimirescu se refugiază Sa
Braşov.

1828 Predă la şcoala diin Rîmnicu-Vîlcea, ca profesor de muzică.

1828 Revine !a Braşov şi cîntă îa Biserica SI NicoJae din Senei. Face cunoştinţă cu loan Barac.

1831—1841 Bogată activitate tipografică. Scoate *Îndreptătorul beţivilor, Noul Erotocrit, Fabule şi istorioare.*

1840 Apare revista *Dacia literară,* cu faimosul ei imperativ : fundamentarea unei culturi originale.

1812 E protopsalt la Biserica domnească de la Curtea Veche.

1843 Cumpără o tipografie. Face călătorii prin ţară să-şi desfacă tipăriturile.

1843 Publică *Poezii populare* şi *Caîavasierul.*

1847 Incendiu de proporţii cuprinde Bucureştii, Evocă evenimentul. Scoate *Povestea vorbii.*

1843 Nu ia parte în mod direct Ia revoluţie. Se refugiază peste Olt, dar, cum afirmă G. Bem Teodorescu, aderă la mişcarea înnoitoare. Pune pe muzileă poezia lui Andrei Mureşanu, *Un răsunet.*

1E50 Dfi la tipar istorisirea *înţeleptul Arghir* eti *nepotul său Anadam.*

1C31 Reeditează *Povestea* tvorbii, îşi dezvăluie şi îmbogăţeşte nesecata ştiinţă aforistică.

1853 Editează *Nezdrăvăniile hii Neziratin Hogen,*
Dimitrie Bolintineanu editează ia Paris lucrarea informativă Les principautes rcramaims. (Principatele roînâne...). în care se referă şi la Anton Pann numindu-I „poet popular prin excelenţă". Poetul adaugă semnificativ : „El scrie pentru popor pe care-1 face să rîdă şi să plîngă şi căruia îi vorbeşte limba t-.,]. îşi caută subiecte în jurul ca^ei şi nu în jurul lumii."
1634 Culegere de poveşti şi anecdote.
Reeditează *Înţeleptul Arghir cu nspotvl sin Anaăam,*
Umblă prin ţară în căutare de fonduri. Diutr-un "han, prin Oltenia, con traci cazi im tifos şi moare. Este îngropat în curtea bisericii Luca-ni, din Bucureşti.

H. Z.

19$

„Omul încă tînăr, cu ghicilicuî pus strengăreşte pe capul pletos, n-are măcar un nume şi nu e din nici o ţară. îi zice Anton, Antonache [...}. Acum îşi zicea Pann, pentru că, numindu-se, de fapt, Pantaleon, urechea-i zicea că nu se poate iscăli astfel ca «poet» ; pusese întîl «Pan...», cu puncte la sfîrşit, ca un pseudonim şi apoi făcuse din această prescurtare numele său obişnuit, curent, în scris şi în viaţă.

Ale lui însă cu adevărat sînt «cînteeele polîticeşti morale» care urmează.

între ele e plin de mişcare şi de veselie
fragedă..."

(N. Iorga. Istoria *literaturii românesti in veacul al XIX-lea.* De ta *1821 înainte,* Bucureşti, Inst. de arte grafice Minerva, 1907, p. 231—233.)

„...Anton Pann cunoaşte bine lumea satelor, superstiţiile vî-rîte în mintea oamenilor de către exploatatori, naivitatea unor ţărani, care se lăsau păcăliţi de şarlatani pe la bîiciuri. Dar nu numai atît. Scriitorul vorbeşte şi despre suferinţele îndurate de ţărani din partea boierilor, a vechililor şi zapciilor. Scriind despre toate acestea, el îi îndemna pe săteni să preţuiasca munca, să se lepede de credinţele deşarte, să se ferească de făţarnici şi înşelătorii..

Aceasta este o calitate principală a tuturor operelor lui Anton Pann : tendinţa educati-vă. Pentru scriitorul nostru literatura nu era o simplă distracţie fără folos. Trebuie să spunem însă că ei n~a făcut nici) greşeala să-şi transforme scrisul în nişte lecţii seci, neatrăgătoare..."

(Ion Roman. Prefaţă îa : *O şezătoare <Ui ţară şi alte povestiri, fabule şi şmtave.* Bucureşti, E.S.P.L.A., 1959, p. 9—13.)

„Dar Anton Pann surprinde şi prin uşurinţa cu care versifică. Dacă versul lui nu atinge cizelarea perfectă a marelui virtuos, de vină e numai stadiul incipient în care se afla literatura românească la t'>:.i'ocul secolului al XlX-lea şi graba cu care lucrează scriitorii'. Versul lui are o surprinzătoare fluenţă şi suplete. Prozodia versurilor lui nu-i simplă. în ea aflăm atît ecouri din versificaţia populară cît şi din cea cultă."

(C. Ciuchindel. Prefaţă la *O şezătoare la (ară,* Bucureşti, Editura Tineretului, 1963, p. 20.)

„Ceea ce a urmărit Anton Pann în toate scrierile sale de seamă a fost să transmită o învăţătură, o maximă de viaţă, o îndrumare pentru buna întocmire a unei existenţe omeneşti. Făcînd aşa, el continua linia filozofilor populari ai antichităţii, râmaşi multă vreme ca un tip viu în Orient...

Va veni într-o zi un tînăr care va studia pe Pann, aşa cum el merită, în multiplicitatea temelor lui, pentru a le plasa în circuitul lor mondial şi pentru a arăta ce au devenit ele sub mîna meşterului nostru, ce ecouri a reţinut acesta din societatea lui, care a fost temperamentul, filozofia şi mijloacele lui artistice...

O fezătoare la ţară ca şi *Povestea vorbii* ocupă în literatura română locul pe care îl deţin *Decameronul, TUI Eulenspiegel* sau *Simpttcius Shnplicissimus* în literaturile Apusului şi merită să i se recunoască, asemenea acestora, .titlurile de universalitate pe care le merită prin atîtea însuşiri eminente."

(Tudor Vianu. *Literatură universală şt literatură naţională.* Bucureşti, E.S.P.L.A., 1954, p. 154—165.)

„Spuneam că Anton Pann este, în configuraţia literaturii noastre, unul din cazurile ei singulare. El este, în aceiaşi timp (şi lucrul a fost subliniat încă de mult), şi unul din miracolele literaturii noastre, dacă luăm în seamă tainele biografiei lui, nerelevate încă, misterele ce încă înfăşoară copilăria şi adolescenţa luî.'.'.

Fuziunea aceasta de orientalism şi de note occidentale, la care ne-am referit, este una din trăsăturile caracteristice ale personalităţii lui Anton Pann şi ea se traduce nu numai în activitatea lui

pe doua. planuri, psaltică şi mirenească, sau în atributele vosli-ife ale trecutului, aşa cum ni le-a transmis majoritatea porţi etelor lui, scriptice sau desenate, dar ea transpare şi din amestecul de noţiuni şi vocabule, din aspiraţia nesăţioasă de a asimila)iou;i cunoştinţă, de a tace loc oricăror cuceririi ale pro-

Talentul Iui Anton Pann a fructificat şi sporit nu numai cultura obştească, în proporţiile ce se cunosc, dar a şi priwienit apele izvoarelor n 3 istfe lirice."

(Perpessicius. *Menţiuni de istoriografie literară şi fotelor (Uliii*— 1S56), Bucureşti. ti.S.P.L.A., 1957, p. 446—476.)

„Arta (ie ppvestiftot a lui Anton Panii e în linia marilor maeştri ai ««tarare»*, în sensul primitiv al termenului : simplă, transparentă* plma c!s firesc, eficace...

Estetica lui e didacticistă, part ici pi nd deplin, deşi — se înţelege — prin instinct, şi nu ca urmare a unui proces de edificare teoretică, la modalitatea creatoare a clasicismului Dat Ut noi nu putea fi vorba de o tradiţie de literatură clasică. Pe ele alta parte", Pann era autodidact, lipsit de cultură temeinică. Nu avea scrupule doctrinare, probabil nijci timp, ca să-.şi aleagă manuscrisele, fiindcă tipografia îl solicita mereu, fără să-i acorde răgazul unui popas Îndelungat pe texte. De aceea, procedînd ca un clasic, scriitorul nu se simţea totuşi obligat faţă de fegule şi nu poseda o noţiune tiranică a gustului Desele licenţe, atît în domeniul prozodiei, cit ţi al compoziţiei sau vocabularului, definesc un artist ingenuu, preocupat de materia actului poetic şi nu de forma lui.

Azi perspectiva s-a schimbat : Anton Pann a fost, în Siîrşit, smuls acelei periferii literare în care îl închisese trecutul obtuz, insensibil la creaţiile străbătute de veridicitatea vieţii poporului. Poetul mahalalei nu mai face. parte din mahalaua poeziei. Astăzi vedem, bine că el aparţine fondului de aur al literaturii naţionale."

(Paul Cornea. *Anton Pann,* Bucureşti, E.P.L., 1964, p. 139—164.)

„A#adar, Pann e clasic. Prin el se pot, dealtfel, verifica mai toate locurile comune a! e elasicis-mului. în epoca lui romantică, Pann e un anacronic. In definitiv, toţi clasicii sînt anacronici sau atemporali. [...] In comparaţie cu contemporanii lui, cu poezia lor romantică şi cu artă lor jună, în comparaţie cu un Cârlova, cu un Bolintineanu, chiar şi cu Grigore Alexandrescu (clasic prin accident), cu toţi aceşti reprezentanţi ai zortyor unei literaturi, Anton Pann e neasteptat de bâtrîn. De fapt, nici nu are vîrstă. Evident, prin clasicism, prin înţelepciune şi bun-simţ, priin erudiţie şi jovialitate, prin folclor, Anton Pann e predecesorul lui Creangă."

(Şerban Foarţă. Prefaţă la *Povestea vorbii,* Bucureşti, Editura Minerva, 1971, p. XIV—XXI.)

„Cu un ochi expert, Ion Barbu a văzut în universul balcanic al lui Anton Pann un spaţiu care-1 conţine spiritualiceşte şi pe el, temperament meridional în esenţa, chiar dacă supus sub cenzura luciditătii.

...Cine îl citeşte acum pe Anton Pann nu va putea despărţi imaginea lui şi a lumii) în care a trăit de interpretarea pe care a dobîndit-o această lume prin Ion Barbu. Iar dacă privim în urmă, vom constata că viziunea atemporală pe care o desprinde Ion Barbu în existenţa acestei lumi, utopismul ei, anacronismul *e%* constituie pînă la un punct realitatea însăşi. în această lume de tîrgoveţi, de bresîaşi, lume forfotind într-o medievalitate crepusculară, în care măruntul burghez este încă o raritate, pe cîtă vreme boierul işlicar reprezintă demnitatea socială întruchipată, în acest ev epuizat, dar plin de forţă (puterea tradiţiei) Anton Pann pare a fi el însuşi un atemporal. El trăieşte nu numai în acest spaţiu, la confluenţa între apus şi răsărit, dar şi în epoca do tranziţie spre o nouă spiritualitate."

(Dinu FlămîncL Postfaţă la *Pilde şi UtQtimre,* Bucureşti, Editura Minerva, 1975, p. 281—282.)

CUPRINS

Tolba *lui Anton Pann* 5 *Nezdi'ăvăniile Ivi Nastratin Hogea* 13 învătătura dată rău se sparge în capul tău 13 Pîine, la foame, udată e cea mai dulce bucată 14 Cînd se găteşte în laturi numai din miros te saturi 15 Grijile-s la creditori mai mult decît la datori 15 Cînd ceri şi nu ţi se trece, te-ntorci cu inima rece 13 Dacă n-ai să mergi călare nu umbla la-mprumutare 16 Cască ochiS la tocmeală, iar nu după ce te-nşală 16 Un nebun făgăduieşte şi-nteleptul s-amăgeşte 17 Haina mai mult e privită decît persoana cinstită 18 Omul nu poate să facă un lucru la toţi să placă 19 Cine fură azi o ceapă mîine fură şi o iapă... 20 Te păzeşte să nu superi p-altuî între proşti să-I numeri 20 Mulţii sînt proşti care le place p-alţii-n sobor să împace 22 Cui îi place liniştire să-şi facă împrejmuire 23 într-a această lume orice d-unde vine se întoarce 23 • Pînă la anul, ori măgarul, ori samarul 24 *Froverburi adică zicale sau povestea vorbii* 27 Despre cususuri sau urîcijuni 27 Povestea vorbii (Primăvară, — întîia oară rozele cînd înfloresc) 29 Povestea vorbii (Doi precupeţi tineri se întovărăşiră) 31 Despre vorbire 33 Despre minciuni şi flecăriî 35 Povestea vorbii (Un mincinos slînd odată zise altui mincinos) 36

Despre năravuri rele 37
Povestea vorbii (Trei neghiobi mergînd pe-o vale) 33
Povestea vorbii (Se zice că oareunde un împărat cu. ios) 40
Povestea vorbii (Un grec oarecare, clin sate • *3'i*
Povestea cîntecului 49
Despre lucrare 50
Povestea vorbii (Doi ţărani cînd vrură îa lucru
Despre învăţătură 56
Despre învăţătură ilarăşi 58
Despre virtute (Faptă bună) 59
Povestea vorbii (Bogăţia, Desfătarea, Virtutea şi Sănătatea) 61
Povestea vorbii (Pupăza moţată Şi frumoasă-n *pene)* 65
Povestea vorbii (Doi inşi se-ntovărăşiră...) 86
Despre neunire şi neînţelegere 71
Povestea vorbii (Un surd caprele păziind) 73
Povestea vorbii (Doi prieteni împreună.,.) 77
Povestea vorbii (Primăvara într-un nuc) 78
Povestea vorbii (Două pisici într-o casă...) 81
Despre mojicile iarăşi 82
Despre viclenie 82
Povestea vorbii (Oarecare meşteraş) 33
Povestea vorbii (Un sultan odată umblînd prin cetate) 84
Povestea vorbii (Unul avînd poîtă să meargă la ţâră) 86
Povestea vorbii! (Unul se împrumutase...) 87
Povestea cîntecului (Un timp c-unele se duce) 88
O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu 90
Tabel cronologic 105
Aprecieri critice 107